יִדען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 136 | Łódź, Wtorek, 12 czerwca 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, כ"ט סיון תרצ"ד | № 136

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

א שטענדיגע שלום-קאנפערענץ

דער סאוויעטישער פארשלאג ווערט איבערגעשיקט צו אלע מלוכות

זשענעוו, 11 (ספ. טעל.)

די הויפט-קאמיסיע פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ, האט מאנטאג אפגעהאלטען א זיצונג כדי אויסצופיהרען די בעשלוסען פון פאריגען פרייטאג צו שאפען קאמיטעטען.

די הויפט-דיסקוסיע איז געפיהרט געווארען ארום דער פראגע צו שאפען א קאמיטעט פאר פארזיכערונגס-ענינים.

די דעלעגאטען פון איטאליען און אונגארן האבען דערקלערט, אז זיי וועלען דעלעגירען אין דאזיגען קאמיטעט בלויז אבסערוואטארען.

די פארשטעהערין פון ענגלאנד האט דער-קלערט, אז ענגלאנד איז גרייט זיך צו בעטייליגען אין דער ארבייט פון דאזיגען קאמיטעט, נאר האט אבער נישט בדעה צו שליסען קיין נייע אפמאכען וועגען פארזיכערונג.

דער דעלעגאט פון פראנקרייך האט דער-קלערט, אז עס איז נויטיג די מיטארבייט פון אלע מלוכות. קאמיסאר ליטווינאוו האט אונטערגעשטרא-כען, אז פאקטיש איז די ארבייט פון פארזיכערונגס-קאמיטעט בעגרענעצט נאר פאר אייראפא, עס איז אבער מעגליך, עס זאל זיך ארויסווייזען די נויטיגקייט צו שליסען פארזיכערונגס-אפמאכען אויך אויף אנדערע קאנטינענטען.

ווייטער איז אנגענומען געווארען דער פאר-שלאג איבערצוגעבען די פראגע וועגען פארזיכערונג אויסצופיהרען דעם קאמיטעט וועלכער פארנעהמט זיך שוין דערמיט. עס איז אויך בעשטעטיגט גע-ווארען די מאנדאטען פון קאמיטעטען פאר לופט-פליהעריי, פאבריקאציע און האנדעל מיט געוועהר.

דער פארזיצער האט אויך מיטגעטיילט, אז ער וועט פונאנדערשיקען צו אלע מלוכות דעם סאוויעטישען פארשלאג צו פערוואנדלען די קאנ-פערענץ אין א שטענדיגע פרידענס-קאנפערענץ.

די רעגירונגען דארפען צושיקען זייערע מיי-נונגען וועגען דעם.

דוד פינסקי געענדערט די מיינונג

וועגען דעם טויט-אורטייל אויף סטאווסקי'ן

נ י ו - י א ר ק, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

דוד פינסקי האט געענדערט זיין מיינונג, אין דעם זין, אז ער בעגעהרט נישט דאס אויס-פיהרען דעם טויט אורטייל אויף סטאווסקי'ן, מחמת ער איז א פרינציפיעלער געגנער פון טויט-שטראף. ער דריקט אויס די האפנונג, אז דער טויט-אורטייל וועט ביי דער אפעלאציע געענדערט ווערען.

שטיצט די זומער-קאלאניעס פון „טאז"

אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין
לאה פלעטש (לאנדאו)
צו דער חתונה פון איהר ליבע טאכ-טער פרל. עזועלין מיט ה' הארי שאך, ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און פיל נחת, און דעם יונ-גען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען.
צעלא און דוד קרישמאל און קינדער.

צו דער חתונה פון אונזערע פריינד
פרל. **פאלא געלבארד** (מאמושאוו מאז.)
מיט ה' **מאקס באום**
ווינשט א הארציגען מו"ט און א גליקליך צוזאמענ-לעבען.
Firma „VIENPOL" Łódź
און פאמיליע שנורמאן.

Uwadze PP. Odbiorców prądu na ograniczniki.

Dyrekcja Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Spółki Akcyjnej
(ELEKTROWNIA ŁÓDZKA)

zwraca uwagę PP. Odbiorców prądu, posiadających ograniczniki, na to, że **OSTATECZNY TERMIN** wpłacenia należności za bieżący kwartał, t. j. podług rachunków koloru **różowego, upływa w dniu 14-tym b. m.**

Późniejsze zgłoszenia nie będą mogły być przez kasę uwzględnione, gdyż po wyżej wskazanym terminie wydaje się monterom polecenie udania się do zalegających z zapłatą PP. Odbiorców prądu w celu wyłączenia instalacji, względnie zainkasowania należności wraz z kosztami.

בריליאנטען, גאלד,
זילבער, פערשיד. ביזשוטעריע, לאמ-בארד-קוויטעס קויפט און צאהלט די העכסטע פרייזען
Magazyn jubilerski **M. H. Lissak, Piotrkoska 5**

וויכטיג נייעס!
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז דער בעוואוסטער לאנייעהריגער
פענסיאנאט
אין ווישניאווא גורא א. פ.
„KONKURENCJA"
אינה. יאסקאוויטש אייגענע וויללע
איז נאך א גרינדליכען איבערבוי און גענצליכען רעמאנט שוין ערעפענט געווארען
און עמפפעהלען דעם ג' פובליקום: זוניגע צימערן מיט עלעק-טריש ליכט, טעגליך ראדיא-קאנצערט, פערשידענע פערוויי-לונגען א. ז. וו. שטרענג כשר'ע געשמאקהאפטע קיך.
סאלידע בעהאנדלונג ! —::— ערמעסיגטע פרייזען !
בעמערקונג: אין דער נאך-מיטאגצייט פיקטיגער
Five o'clock ווערענדע סוטען פאר פון 7—8

Dr. med.
Haltrecht
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8—11 מיטאג און; פון 5—9 אוונט זונטאג פון 10—1 בטאג.
א ל ע א ר ט א נ א ל י ז ע ן.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

אגודה לזמרה ולספרות עברית
„הזמיר"
פארק
„העלענאוו"
היינט, דינסטאג, דעם 12-טען יוני, 9 א זייגער אוונט
די 4 צייטען פון יאהר
ארראטאריום פון י. היידן אין 4 טיילען. דיריגענט: פראפ. י. זאקס.
עס נעמען אנטייל: **דארא סקורי** (סאפראן), **אדאם דאבאש** (טענאר), **אלעס-סאנדער מיכאלאווסקי** (באס), געמישטער כאר און ארקעסטער פון דער געז. „הזמיר", לאדזער פילהארמאנישער ארקעסטער.
פון 8 אין אוונט — **פאפולערער קאנצערט.**
בילעטען צום פרייז פון 1.09 זל. צו בעקומען ביי דער קאסע פון „העלענאוו".

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און ווענע-רישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער = שוואכע וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזן.

די נייעסטע
זומער-שיך
מאדעלען
ווי אויך **פלעטשאנקעס**
אין א רייכען אויסוואהל, בעקומט איהר נאר אין דער פירמע
A. Ogórek
ŁÓDŹ, ZAWADZKA 11.

פאר גאלד,
ביזשוטעריע
און לאמבארד- קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

לעזט די איינציגע יודישע לאדזער צייטונג **„נייער פאלקסבלאט"**

די לאטעריע און דאס לעבען.

טויזענטער מענשען שטעלען זיך טאג-טעגליך די פראגע: וואס טוט מען, כדי צו געווי-נען אויף דער לאטעריע ?

עס פערשטעהט זיך, דאס שטעבעסטען קענען ענטפערען די, וועלכע האבען געוואונען. דער אבער, וועלכער געווינט, וויל נישט גערן זאגען, ווייל ער האט מורא, דאס אלע זיינע בעקאנטע און פריינד, וועלען זיך ווענדען צו איהם נאך א הלואה. שפילט ער אלזא ווייטער מיט א גרינגע-שעצונגען געלעכטער אויף די ליפען, אזוי ווי נישט ער האלט געוואונען און די פעריבעטערונג פון זיין מאטעריעלער לאגע פערענטפערט ער מיט דעם פערבעסערען זיך פון זיינע געשעפטען.

צוזיינענדיג פעראינטערעסירט מענשען דער פאקט, דאס איינער געווינט קיין איין מאל נישט, און דער אנדערער געווינט דאס צווייטע, דריטע און מעהר מאל. ווי אזוי קען מען דעם פאקט פערענטפערען ?

די גרעסטע טייל שפילער לייגען נישט קיין אכט אויף די פסיכישע מעלה פון די, וואס האבען געוואונען. דער, וועלכער האט געוואונען, האט זיך זיכער קיינמאל נישט ענטוישט פון דעם שפילען אויף דער לאטעריע. זיכער האט ער נישט געוואונען ביים ערשטען מאל, ווען ער האט בעקויפט א לאס. זיכער האט ער בעהאלטען אויך א צווייטען לאס, וועלכער האט איהם גארנישט געבראכט, נאר ער האט געגלויבט, דאס ער וועט געווינען, האט ער געשפילט ווייטער, און צום סוף האט ער געוואונען.

ביי דער לאטעריע איז אזוי ווי אין לעבען. דער גרעסטער מענשליכער פיינד איז ענט-מוטיגונג און פערלירען די האפנונג. די גרעסטע מענשליכע מעלה איז דויערהאפטיגקייט. אין דעם לעבען בעמערקט מען שטענדיג, אז דעם מענש געהט עפעס נישט גלייך, ווייל וואס ער הויבט אן טון, ענטוישט ער זיך צו דעם באלד, ווארפט דאס אוועק און נעמט זיך ווייטער צו עפעס אנדערש. אזא מענש קען קיינמאל גארנישט האבען. א'אנדערער מיט דער גרעסטער אויס-געהאלטענקייט צילט ער צו דעם אויסגעשטעקטען וועג און דער רעזולטאט איז א גוטער.

שפילען אויף דער לאטעריע — איז דאס ועלבע!

אלזא די, וועלכע האבען נאך נישט געוואונען, דארפען געדענקען, דאס די ציהונג פון דער 1-טער קלאס הויבט זיך אן דעם 19-טען ד. ח. און אויב זיי האבען נאך נישט געווינען, האבען זיי יעצט אלע שאנסען צו געווינען.

מען בעדארף זיך נאר נישט ענטוישען!

„געגען ראסען=האס און מענשען=נויט"

א געשפרעך מיט פרוי אירענא הארַאנד אין ווארשא

וו א ר ש ע, (יט"א) פרוי אירענא הארַאנד, די שוין בערימט געווארענע עסטרייכישע פארקעמפערין פון דער בעוועגונג געגען ראסען האס און מענשען נויט וועלכע ווײלט אין ווארשא, האט אין א פרייען געשפרעך מיט דער יודישער טעלעגראפען אגענטור בעריהרט א רייהע פראבלעמען פון איהר בעוועגונג.

פרוי הארַאנד איז נישט אינגאנצען צופרידען וואס מען רעדט וועגען „איהר בעוועגונג", וועגען דער „הארַאנד בעוועגונג". זי האט עס קיינמאל נישט געהאט בדעה, צו ווערען די פיהרערין פון א בעוועגונג. זי וויל נישט זיין מעהר ווי א בעשיידענער מענש און האט נישט קיין פרעטענסיעס אויף פאליטיק.

די לאגע פון קריסטליכע מענשען פון מיין שניט — זאגט פרוי הארַאנד — איז זעהר א שווערע. נישט זייענדיג שולדיג פאר דעם גאנצען בייז, וואס עס געשעהט די יודען מצד די קריסטען, פיהל איך מיך אבער דערפאר מיטשולדיג און מיט פעראנטוואָרטליך. און כדי צו ענטלאסטען זיך ווע ניגסטענס טיילווייז פון דער דאזיגער מיטפעראנטווארטליכקייט, האב איך געפיהלט די אונאיבערווינדבארע נויטווענדיגקייט צו זאגען מיין ווארט, צו דעמאסקירען דעם גאנצען שווינדעל פון ראסען-האס.

אזוי לאנג ווי אזא האס בעשטעהט און בעהערשט די געמיטער, איז אויך נישט מעגליך קיין שום קאמף מיט דער מענשליכער נויט. דעריבער אויך הייסט די בעוועגונג „געגען ראסען-האס און מענשען=נויט". אט די ביידע פלאגען פון דער מענשליכער געזעלשאפט העננען ענג מיט זיך צוזאמען: די בעקעמפונג פון איין פלאג איז נישט מעגליך אהן דער בעקעמפונג פון דער צווייטער. דעריבער זענען אויך אונזערע בעשטרעבונגען, ספעציעל ווענינסטענס אין עסטרייך, פון איין זייט אין דער ריכטונג פון איינשטעלען א ריינע מענשליכע גערעכטיגקייט און פון דער צווייטער — בעזייטיגען די מענשליכע נויט, שטרעבען דערצו, אז מענשען זאלען נישט הונגערן.

פרוי הארַאנד איז אויסדריקליך נישט קיין אנהענגערין פון סאציאליסטישע בעשטרעבונגען, זי גלויבט נישט, אז די אויסשליסונג פון פריוואט-ווירטשאפט און פריוואט-איניציאטיוו וועט מעגליך מאכען דעם פארטשריט פון דער מענשליכער געזעלשאפט. פון דער אנדערער זייט איז אבער קלאר, אז אין אונזער היינטיגער ווירטשאפט שטימט עפּעס נישט, עס זענען פעהאן קריזיסען און פעהלערען. עס זענען אויך אין דעם געביט, אין דעם ווירטשאפטליכען, נויטיג בעמיהונגען פון מענשען מיט גוטען ווילען. אויך דא וועט קיין שום בעשטרעבונג נישט ברענגען פרוכט, אויב עס וועט נישט אפגעשאפט ווערען דאס סיסטעם פון ברודער קריג און פערפאלגונגען.

פרוי הארַאנד האט שוין צו פערצייכענען בעדייטענדע ערפאלגען, ווענינסטענס אין עסטרייך, וואו עס האבען זיך אן איהר בעוועגונג אנגעשלאסען 25 טויזענד קריסטליכע און אנ'ערך 5 טויזענד יודישע מענשען. דאס איז א וואונדערפולע מענשליכע געמיינשאפט, זאגט פרוי הארַאנד, בעזעלט מיט ריינעם אידעאליזם, וואס פערשפרייט די לאזונגען פון מענשען-אכטונג און מענשען-עהרונג פון מויל צו מויל און פון גרופע צו גרופע.

אזעלכע גרופען ענטשטעהען אויך אין אנדערע לענדער. פרוי הארַאנד וויל נישט, אז די דאזיגע גרופען זאלען אין די בעזונדערע לענדער שטעהען אויף אנ'אנדער פלאטפארם ווי אויף דער פאטערלענדישער. די דאזיגע גרופען זוכען נישט קיין שום רעוואלוציע אין זייערע לענדער, זיי ווילען בלויז פרעדיגען די אידעען און לאזונגען פון מענשליכען צוזאמענלעבען און פון געגענזייטיגער פערשטענדיגונג.

צווישען יודען, זאגט פרוי הארַאנד, האט זי לכתחילה אנגעטראפען אויף א געוויסען מיסטרויען. מען האט זיך פערהאלטען מיט רעזערוו. איהר גייט אבער אויך דער עיקר וועגען די נישט-יודען. די לעצטע דארפען אויך איינזעהן, אז דער אנטיסעמיטיזם איז א שטערונג פאר דער ענטוויקלונג פון ווירטשאפטליכען לעבען. דאס איז קודם-כל א קריסטליכע אנגעלעגענהייט. כל זמן עס גילט און געפינט אנהענגער דער אנטיסעמיטישער שווינדעל, איז נים מעגליך קיין הארמאנישע ווירטשאפט.

איך בין א פרומע קאטאליקין, — זאגט פרוי הארַאנד, מיין קריסטליכער גלויבען פליסט פון טיפער איבערצייגונג. איך וויל אבער אין מיין גלויבען לעבען און זיך נישט בעגנוגענען בלויז מיט דער טויפע. איך וויל נישט קיין גלויבען בלויז מיט די ליפען. פאר מיר איז וויכטיגער דאס הארץ.

בלוטיגע געשעהענישן אין מאדריד

פּאריז, 11 (ספ. טעל.)

פון מאדריד איז מען מודיע, אז אין דער פארגער. באכט איז געקומען צו אַנ'ערנסטען צוזאמענשטויס מיט דער סאציאליסטישער ספארט-ארגאניזאציע. מ'האט געשאסען מיט האַשיבען-געוועהר, פערהאַן פערוואונדעטע, דערונטער איין פאליציאנט.

היטלעריסטישער טעראר אין עסטרייך

וויען, 11 (ספ. טעל.)

אין זאלצבורג איז פאר א בוכהאנדלונג געווארפען געווארען א פעטארדע.

אין שטרעבערסדארף האט מען ארעסטירט 2 היטלעריסטען, וועלכע האבען געהאט ביי זיך אויפרייס-מאטעריאל.

אין 9. בעצירק אין וויען, האט מען ארורכגעפיהרט רעוויזיעס ביי היטלעריסטען און ביי זיי געפינען אויפרייס-מאטעריאל און גראנאטען.

אויפ'ן מערב-וואקזאל איז פארגעקומען אַנ'אויפרייס אין א צוג, וועלכער איז אנגעקומען אויף דער סטאציע.

אייניגע פערזאן זענען ארעסטירט געווארען.

וואס ס'איז נעכטען פארגעקומען אין ווידאווע

„פאס" איז מודיע, אז דעם 10 טען ה. ח., האט דער פּרעזעס פון די נאראדאווצעס אין לאסק ראמאן קאזשמירטשאק, איינגעארדנט אין ווידאווע אנ'אונלעגאלע פערזאמלונג, וועלכע איז דורך דער פאליציי פונאנדערגעטריבען געווארען, ווייל אויף דער פערזאמלונג האט קאזשמירטשאק גערופען צו א שחיטה אויף יודען און דערפאר איז ער פּפר האלטען און איינגעזעצט געווארען אין ארעסט צו דער דיספאזיציע פון דער געריכטס מאכט.

היינט בענוצענדיג זיך מיטן מארג, וואס איז גראד געווען, האט א גרופע קאזשימירטשאק'ס אנהענגער זיך בעמיהט אויפצוהעצען דעם המון אויפן מארק, פאדערנדיק צו בעפרייען קאזשימירטשאק'ן און דערביי בעווארפען די פאליציי מיט שטיינער. איין פאליציאנט איז פערוואונדעט געווארען.

פאליציי האט נישט בענוצט קיין געוועהר, האט פונאנדערגעטריבען דעם המון און צוריקגעשטעלט די פולשטענדיגע רוה.

זיבען שולדיגע אין די געשעהענישען זענען ארעסטירט געווארען.

די שטאט-ראט=וואהלען אין ווילנא און אין אנדערע שטעט

וו א ר ש אַ, 11 (טעלעפאניש)

די זונטאגדיגע שטאט-ראט = וואהלען אין ווילנא זענען אדורך רוהיג, ביי דער בעטייליגונג פון 85 פראצענט וואהל בערעכטיגטע.

לויט דער פראוויזארישער צעהלונג האט די ליסטע פון דער סאנאציע דערגרייכט ווען דער אלגעמיינער צאהל 64 מאנדאטען — 34, די נאראדאוועס — 19 מאנדאטען, יודישער בלאק — 9, בונד — 1, ציוניסטען — 1.

* * *

אין בריסק, אויף 40 מאנדאטען האט די סאנאציע בעקומען 39 און רעכטע פועלי ציון 1.

אין פינסק, אויף 32 מאנדאטען האט די סאנאציע בעקומען 30, לינקע פועלי ציון — 1, בונד — 1.

אין קאוועל, אויף 32 מאנדאטען האט די סאנאציע בעקומען 18, פ.פ.ס. — 5 און יודען 9.

אין לוצק, אויף 32 מאנדאטען האט די סאנאציע בעקומען 22, פרא רעגירונגס אוקראינער — 2, ציוניסטען — 8.

אין ראוונע: אויף 40 מאנדאטען, סאנאציע — 22, פרא רעגירונגס אוקראינער — 6, נאראדאוועס 1, ציוניסטען 9, רוסען 1, טשעכען — 1.

וועלט=רעקארד פון סאוויעטישע לופט=פליה

מ אָ ס ק וו א, 11 (ספ. טעל.)

דאס סאוויעטישע לופט-פליהעריי, האט אפגעהאלטען א נייעם וועלט-רעקארד, א לופט-שיף-צוג איז ארויסגעפלויגען פון מאסקווא קיין באטייסק (דרום קאווקאז) ווילענדיג דערגרייכען א דיסטאנס פון 1300 קילאמעטער אהן אפשטעלען זיך.

דער צוג איז געפלויגען אין משך פון 5 שעה א דיסטאנס פון 1200 קילאמעטער און זיך אפגעשטעלט צוליב'ן הערשענדען שטורם אין דער שטאט קאמיענסקאיע 100 קילאמעטער פון באטייסק.

רבנים הייסען תהילים-זאגען פאר סטאווסקים לעבען

ב ר י ס ק, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

די רבנים האבען ארויסגעגעבען א קול-קורא מ'זאל זאגען תהלים און תפלה טון פאר סטאווסקים לעבען.

אויפגעריסען א באמבע אין א וויענער סינאגאגע

וו י ע ן, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

אין דער נייגינגער סינאגאגע האט אויפגעריסען א באמבע, וועלכע האט אנגעמאכט גרויסע חורבנות. דער שאדען איז א גרויסער.

צוזאמענשטויסען צווישען רעוויזיאניסטען און ציוניסטען

אין צוזאמענהאנג מיט דעם טויט-אורטייל

וו י ע ן, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

די ידיעה וועגען סטאווסקים טויט=אורטייל, האט דא געמאכט א שטארקען רושם. פארן לאקאל פון דער ציוג. ארגאניזאציע האט זיך פערזאמעלט א גרויסע גרופע רעוויזיאניסטען און געוואלט שטורמען דעם לאקאל, וואו זיי האבען אויסגעהאקט די שויבען.

אויך פאר דער סינאגאגע איז געקומען א צוזאמענשטויס צווישען ציוניסטען מיט רעוויזיאניסטען, פאליציי האט עטליכע פון זיי ארעסטירט.

פייערליך אויפגענומען דעם יוגאסלאווישען אויסערן-מיניסטער אין פאריז

פּאריז, 11 (ספּ. טעל.)

דער יוגאסלאווישער אויסערן-מיניסטער יעפטיטש איז אין פאריז פייערליך אויפגענומען געווארען.

אנ'אויפנאהמע ביים מארשאל פילסודסקי

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאניש)

היינט פינף א זייגער האט מארשאל יוזעף פילסודסקי אויפגענומען אין בעלוועדער אין אנוועזענהייט פון אויסערן-מיניסטער בעק דעם אויסערגעוועהנליכען בעלגישען אמבאסאדאר אדאלף מאקס.

וויכטיג פאר אלע!

לאמפען=פאבריק

א. ריידער

פילסודסקיעגא 66 (ווסכאדניא)

טעל. 167-64

נעהמט אן צו פערניקלען, פערזילבערן (פלאטערירען), אקסידירען און ז. וו. אלערליי זאכען פון הויזליכען געברויך (ווי לעפעל, גאפעל א. ז. וו.) ווי אויך פון טעכנישען געברויך.

פרייזען צוגענגליך! אויספיהרונג סאליד!

פאבריקס-לאגער: פילסודסקיעגא 56, טעל. 167-64

פאהרען קיין ארץ-ישראל

אינפארמאציעס אין „תוצרת-הארץ" שרודמיעסקא 3.

Poradnia

WENEROLOGICZNA

הויט און ווענערישע קראנקהייטען איז געווארען איבערטראגען אויף 2 זשעלאזנא 2 (פיעטריקאווער 47)

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד, זונטאג און הגאות פון 9—2 מיטאג.

א וויזיט 3 זל.

פון 1—11 מיטאג און פון 3—4 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר.

לעטשניצע פאר ווענעריש קראנקע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

לאדז, זאוואדזקא 1

טעל. 205-38

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ווענעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען, אנאליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס=סטאציע

איז טעטיג א גאנצען מעת לעת

פאר פרויען א ספעציעלער וואַרטע-זאל

א בעראטונג 3 זל.

די נייעסטע עלעקטרישע פאטענטירטע

אלארם=אפאראטען

געגען גנבות, איינברוך און פייער

אינסטאלירט עלעקטרא-קאנסטרוקטאר

מ. געלבארט, קילינסקיעגא 23

טעל. 142-41

פאר זומער=וואוינונגען ספעציעלע ביליגע איינריכטונגען.

לעכער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראז-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

אויערען, נאז און האלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוגעפּאפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולאטאָריש פון 11—2 און פון 5—8 אווגט.

שלאסעריי-ארבייטען

ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען, מעטאל-בעארבייטונגען, מא-שינען-טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

Szkoła Zrzeszeniowa

p. n. „NAUKA i WYCHOWANIE"

przy ul. Piłsudskiego 62

אין דער שול וועלען אנגעווענדעט ווערען די נייעסטע פעדאגאגישע און מעטאדישע דערגרייכונגען. אויסער די אלגעמיינע לימודים אין די ראהמען פון רעגירונגס-פּראגראם, וועלן אויך געלערנט ווערען יודאיסטיק און פרעמדע שפראכען.

ביי דער שול וועט געעפענט ווערען: א מוסטערהאפטע פרעבעל=שול און א פסיכאלאגיש-פעדאגאגישע בערא=טונגס=ביורא (צו בעקומען עצות וועגען קינדער-ערציהונג).

אינשרייבונגען בעהמט אן די ציטוועליגע קאנצעלאריע וואולטשאנסקא 10, ה. 15, יעדען טאג פון 10—2 און פון 4—7 נאכמ.

כעמיש=באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א.

Dr. J. NEUMAN

כירורג און גינעקאלאג

(פרויען-ארצט)

נעהמט אן פון 11.30 ביז 1 בייטאג און פון 7 ביז 8.30 אווענד.

זאכאדניא 57, טעל. 128-95

זשאבאטינסקי אין זשענעווע

ערקלערונג אויף א פרעסע־קאנפערענץ

זשענעווע (יט"א) די ה"ה וול. זשאבאטינסקי און ד"ר וואלפגאנג פאן ווייזל האבען דעם 7. יוני צונויפגערופען אין זשענעווע א קאנפערענץ פון פרעסע־פארשטעהער, וועלכע געפינען זיך אין זשענעווע אין צוזאמענהאנג פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ. אויף דער פרעסע־אויפנאהמע האט זשאבאטינסקי געהאלטען פאלגענדען רעפעראט:

דעם 23. מאי ה. י. האט די יודישע בעפעלקערונג פון א"י דורכגעפיהרט

אלס צייכען פון פראטעסט

געגען דער אדמיניסטראציע פון דער מאנדאט־מאכט, א 7־שעה'דיגען פראטעסט־שטרייק, וועלכער האט ארומגענומען אלע צווייגען פון דער יודישער אקטיוויטעט אין לאנד. די מאניפעסטאציע איז אדורך מיט אזא מין איינגקייט און איינשטימיגקייט, וואס איז זעהר זעלטען אין אזעלכע פאלען: אין איהר האבען זיך פעראייניגט דער פראלעטאריאט און דער מיטעל־קלאס פון אלע פארטייען, בשעת די פאליציי האט אטאקירט און געשלאגען מיט גומי־שטעקענס די מאניפעסטאנטען, זענען פיל מענשען — רעוויזיאניסטען און סאציאליסטען פערוואונדעט געווארען. דער דאזיגער פעראייניגטער פראטעסט איז א שלאגווערטיגער בעווייז וועגען דער איינשטימיגער שטעלונג פון אלע יודען לגבי דער אדמיניסטראציע אין א"י.

עס איז כדאי צו אונטערשטרייכען, אז די דאזיגע געשעהענישען זענען זיך פערלאפען אין מאמענט ווען

א"י לעבט איבער שוין זייט א לענגערע צייט אן'אויסערארדענטליכען עקאנאמישען וואוילשטאנד

דאס ציוניסטישע אויפבוי־ווערק האט ארויסגערופען אויפריכטיגע בעוואונדערונג אפילו ביי אנטי־ציוניסטישע אבסערוואטארען. פון אויסלאנד פליסט אומאויפהערליך אריין יודישער קאפיטאל און די פריוואט־איניציאטיוו שאפט כמעט יעדען טאג אלץ נייע עקאנאמישע אונטערנעהמונגען און אנשטאט ארבייטסלאזיגקייט בעקלאגט מען זיך איבערן גאנצען לאנד אויף מאנגעל אין ארבייטס־הענד. עס איז פון אומגעהויערער בעדייטונג דער פאקט, וואס דווקא איז אזא אויפבליה־פעריאד איז אויסגעבראכען א מעכטיגע און איינשטימיגע יודישע מאניפעסטאציע, וועלכע איז דער אויסדרוק פון טיפער פערצווייפלונג און פון דער אלגעמיינער איבערצייגונג, אז אין די איצטיגע פאליטישע בעדינגונגען איז דאס גאנצע אויפבוי־ווערק פון א יודישע ארץ־ישראל צוועקלאז, פערספעקטיוון־לאז און פעראורטיילט צו דערגרייכען פערקעהרטע רעזולטאטען, ווי די, פאר וועלכע דאס יודישע פאלק מאכט אזעלכע אנשטרענגונגען.

די יודישע בעפעלקערונג אין א"י, ווי אויך דאס וועלט־יודענטום זענען איצט פולשטענדיג איבערצייגט, אז די א"י'דיגע אדמיניסטראציע איז ענטשלאסען צו צווינגען די יודען צו בעשעפטיגען אין זייערע אינדוסטריעלע און ווירטשאפטליכע אונטערנעהמונגען נישט־יודישע ארבייטס־הענד: צו־העלפען אזוי ארום, די איינוואנדערונג פון יודישען קאפיטאל און גלייכצייטיג צו שטעלען

די גרעסטע שוועריגקייט פאר דער איינוואנדערונג פון די יודישע ארבייטער־מאסען

אויסצונוצען דעם ציוניסטישען ענטוזיאזם און דעם אוניווערסעלען עלענד פון יודישען פאלק, כדי ענדליך צו פערווירקליכען, אויפ'ן חשבון פון יודישען געלד, פון יודישען שכל און פון יודישער אפּפערוויליגקייט, דעם אויפבוי פון א נישט־יודיש ארץ־ישראל, אין וועלכען די יודישע מינדערהייט זאל אנ'אייביג מאל, ווי איבעראל, זיין געצוואונגען צו לעבען ווי א פרעמדער ארגאניזם, ריכטיגער געזאגט, א געטא־שטייגער־לעבען. דאס יודישע פאלק איז נישט געניגט צו דולדען, אז דער יודישער אידעאליזם און דער יודישער גלויבען אין א פייערליכער אינטערנאציאנאל פערפליכטונג זאלען אויסגענוצט ווערען פאר אזעלכע צוועקען, וועלכע ברענגען א קאטאסטראפאלען שאדען זייבע איגענע אינטערעסען, שטרעבונגען און האפנונגען. די געשעהענישען פון 23. מאי בעדייטען, אז דער א"י־ישוב, וואס איז דער אוואנגארד פון וועלט־ציוניזם, וועט זיך להבא נישט אונטערווארפען אזא מין רעזשים, און, אז אין דער דאזיגער שטעלונג זייבער, וועט דער ישוב געפינען אין גאנצען וועלט־יודענטום אנ'אונדערשיטערליכע אונטערשטיצונג.

דאס בעדייטעט נאך נישט דאס אפּוואַרפען די מאנדאט־סיסטעם אלס אזעלכע, און אויך נישט קיין פראטעסט געגען דער אויסוואהל פון גרויס־בריטאניען אלס א מאנדאטאר מאכט. אבער דאס איז אויסער יעדען צווייפעל א קלארע פעראורטיילונג פון דעם הערשענדען רעזשים, וואס איז ביז־איצט אנגעווענדעט געווארען דורך דער דאזיגער שול פון קאלאניאלער ביוראקראטיע, אין וועמענס הענד גרויס־בריטאניען האט אנפערטרויט די אדמיניסטראציע פון א"י, א רעזשים, וואס איז אונפעראייבאר מיט'ן זין פון מאנדאט. וואס איז שעדליך פאר די אינטערעסען און דעם גוטען רענאמע פון דער מאנדאט־מאכט און וואס — מיר זענען אין דעם איבערצייגט, וועט פעראורטיילט ווערען און צוריקגעוויזען ווערען דורך דער עפענטליכער מיינונג פון גרויס־בריטאניען גופא, ווי זי וועט זיך דערוויסען וועגען דער לאגע אין ארץ־ישראל.

זייענדיג בעהערשט פון דעם דאזיגען עקשנות־דיגען גלויבען אין דער אויפריכטיגער לאיאליטעט פון דעם פאלק אין וועמענס נאמען עס איז געמאכט געווארען די פערשפרעכונג וועגען דעם ווידעראויפבוי פון א נאציאנאלער היים פאר'ן יודישען פאלק האט די וועלט־אוניאן פון ציוניסטען־רעוויזיאניסטען מיט א קורצער צייט צוריק גענומען אויף זיך די איניציאטיוו צו לאנסירען די בעוועגונג פון דער יודישער נאציאנאלער פעטיציע. די פעטיציע איז אדרעסירט אייבצייטיג צו די רעגירונגען פון די פערשידענע לענדער פון דעם יודישען גלות, צו דער פעלקערבונד־ליגע ווי אויך צו דער רעגירונג, צום פארלאמענט און צום פאלק פון גרויס־בריטאניען און פון דער בריטישער אימפעריע. אדרעסירענדיג זיך צו די פערשידענע רעגירונגען, לענקט די פעטיציע די אויפמערקזאמקייט פון דער וועלט אויף דעם עלענד פון די יודישע מאסען, אנ'עלענד, וואס האט נישט קיין אנדער רעאלע לעזונג, ווי נאר א גרויסע אויסוואנדערונג פון די יודען קיין א"י. אדרעסירענדיג זיך צום מאנדאטאר־פאלק דערמאהנט די פעטיציע דעם פעסטגעשטעלטען פאקט, אז

דער אמת'ער זין פון דעם אויסדרוק „נאציאנאל־היים"

וואס איז בענוצט אין דער באלפור־דעקלאראציע פון יאהר 1917 און די ווירקליכע כוונה פון דער רעגירונג, וואס איז געווען דער אויטאר פון דער דאזיגער דעקלאראציע, איז נישט געווען צו שאפען נאך איין געטא, נאר צו העלפען דעם יודישען פאלק אויפצובויען, דורך די יודען גופא, דאס, וואס עס איז די איינציגע נארמאלע עקזיסטענץ־פארם פאר יעדער פאלק, — אנ'יודישע מלוכה מיט אנ'יודישער מעהרהייט, נישט אויפצושטעלען אויפ'ן חשבון פון די יודישע אנשטרענגונגען און פון דעם יודישען קאפיטאל, אנ'אראבישע מדינה. נאר מיט צוהעלפען צו מאכען א סוף אייבמאל פאר אלע מאל, צו דער טראגעדיע פון היימאטסלאזען פאלק און צו דעם שוידער פון דער יודישער נויט איבער דער גאנצער וועלט.

די פעטיציע־בעוועגונג

ציהט איהר ווארצלען פון דער בערעכטיגטער איבערצייגונג פונ'ם יודישען פאלק, אז ארץ־ישראל אין זיינע נאטירליכע און היסטארישע גרעניצען אויף ביידע זייטען פון ירדן איז אבסאלוט פעהיג צו געבען אזא מין גאנצער לעזונג פון דער יודישער פראגע. די יודען האבען אויף אנ'אומבעשרייבליכען אופן דערוויזען אז יעדע־פאלס שטעהען זיי מיט גארנישט נישט אפּ פון יעטוועדער אנדער פאלק, אלס בויער פון לאנד. נאך וויכטיגער איז דער פאקט, וואס די יודען האבען דערוויזען, דאס די עקאנאמישע אויפנאהמס־פעהיגקייט פון ארץ־ישראל פאר אימיגראנטען קען נישט אפּגעשאצט ווערען אויסשליסליך אויפ'ן גרונד פון איהר באדען־שטח: עס איז קלאר, די דאזיגע אויפנאהמס־פעהיגקייט הענגט אפּ, אין דער ערשטער רייה פון דער מהות פון דעם מענשען־מאטעריאל, וואס עס שטעלען מיט זיך פאר די קאלאניזאטארען. אזעלכע עקשנות'דיגע חלוצים מיט אזא איבערגעבענקייט צו זייער זאך, מיט אזא פלייס און אזעלכע פעהיגקייטען, מיט אזא מין יכולת ארייצודרינגען אין רשות פון אויפבוי־פראצעס, אזעלכע קאפיטאלען, סיי פריוואטע און סיי נאציאנאלע, דערצו נאך, וואס בעזיצען אזא נעץ פון קאמערציעלע פערבינדונגען, וואס שפרייט זיך אויס כמעט אויף דער גאנצער אויבערפלעך פון ערד־קוגעל, פאר אזעלכע חלוצים בעזיצט א"י אויסער יעדען צווייפעל, אנ'אויפנאהמס־פעהיגקייט, וואס איז פראקטיש אונבעגרעניצט.

און דאך איז דער עיקר־תנאי פאר דעם אלערמען, די

דערמעגליכונג פון דער יודישער קאלאניזאציע אויך אין עבר־הירדן.

מען דארף צוגעבען, אז דאס שיינט אויך צו זיין איצט דער ווארימסטער וואונש פון די אממייסטען איינפלוסרייכע קרייזען אין עבר־הירדן גופא. דער איבעראשענדיגער קאנטראסט צווישען דעם אויפבליה אין מערב'דיגען טייל פון א"י און צווישען דער ארימקייט, וואס גרעניצט זיך ממש מיט נויט, פון מזרח'דיגען ברעג פון ירדן, האבען שוין זייט לאנג געבראכט צו אנ'ענדערונג אין דער שטעלונג פון די אראבישע איינפלוסרייכע קרייזען פון עבר־הירדן אין בעצוג צו דער יודישער קאלאניזאציע. היינט צו טאג איז עס שוין נישט מעהר דער אראבער פון עבר־הירדן, וואס שטעלט זיך ענטקעגען דעם אריינקומען פון יודען. די עיקר־שטערונג איז די מאנדאטאר־אדמיניסטראציע. עס איז קלאר. וואס פאר א געוואלטיגע מעגליכקייטען עס וועלען זיך עפענען פאר אונזער אויפבוי־ארבייט, אויב עס זאל אונז דערלויבט ווערען צו פערשפרייטען אונזער טעטיגקייט אויף יענער טעריטאריע, וואס איז פיל מאל גרעסער פאר מערב א"י, וועלכע בעזיצט צוויי מאל די לענג וואסער־שטראמען און א בעפעלקערונג, וואס איז 4 מאל קלענער, ווי אין א"י. וואלטען אין עבר־הירדן געלעבט אויף יעדען קילאמעטער אזוי פיל נפשות ווי איצט אין א"י, וואלטען דארט געקענט בעזעצט ווערען אנדערטהאלבען מיליאן אימיגראנטען, לויט דער געדיכטקייט פון שכנות'דיגען לבנון וואלטען אין א"י אויף ביידע זייטען פון ירדן געקאנט בעזעצט ווערען 5 ביז 6 מיליאן מענשען.

מיר בעהויפטען, אז ביי א פאליטישען רעזשים, וואס זאל זיין צוגעפאסט צו די בעדערפענישען פון דער אימיגראציע און פון דער קאלאניזאציע, אנשטאט א רעזשים, וואס שטעהט ביידען אין וועג, וועלען מיר דערפיהרען א"י פון ביידע זייטען פון ירדן נישט נאר צו דער געדיכטקייט פון לבנון, נאר א סך ווייטער, און מיר וועלען אין משך פון עטליכע צעהנדליג יאהר לעזען איינע פון די טראגישסטע פראבלעמען פון דער געשיכטע, אהן דעם מינדעסטען שאדען פאר אונזערע נישט יודישע שכנים.

איינע פון די פאזעס פון דער פעטיציע־בעוועגונג האט אנגענומען די פארם פון אנ'אויספיהרליכען מעמאראנדום, וואס איז איבערגעגעבען געווארען דער פערמאנענטער מאנדאטען־קאמיסיע ביים פעלקער־בונד. דער דאזיגער דאקומענט אונטערשטרייכט דעם פאקט, אז דער א"י'דיגער מאנדאט, וואס איז פארמולירט געווארען דורכ'ן פעלקער־בונד, ענטהאלט די התחייבות צו „רעקאנסטרואירען" די יודיש־נאציאנאלע היים און האט דעם צוועק צו שאפען א יודישען „קאמאנוועלטה" און נישט קיין יודישע מינדערהייט צווישען א פרעמדער מעהרהייט. דער דאזיגער מעמאראנדום בעשרייבט די אומבעשרייבליכע ליידען פון די יודישע מאסען, און די שווערע עוולות. פון א"י'דיגען רעזשים און די נויטווענדיגקייט דעם דאזיגען רעזשים ראדיקאל און גרונדלעצליך צו רעווידירען. דער דאזיגער מעמאראנדום איז איבערגעגעבען געווארען איצט אין צוזאמענהאנג מיט דער סעסיע פון דער מאנדאטען־קאמיסיע. די פעטיציע־בעוועגונג איז ערשט ביי איהר סאמע אנהויב, און דער גאנצער פערנעם פון איהרע פערשידענע אויסדרוקס־פארמען וועט זיך מאניפעסטירען אין די קומענדיגע חדשים.

יעדענפאלס, זענען שוין היינט מיר איבערצייגט, אז דאס יודישע פאלק וועט זיך אפרופען אויף אונזער בעוועגונג זיך איינשליסענדיג אין איהר, אין גרויסע און אימפאזאנטע מאסען, וואס אנבעלאנגט דעם ענטגילטיגען נצחון פון אונזער אקציע, זענען מיר אין איהם זיכער, ווייל מיר האבען א טיפע אמונה, וועמענס בית־מקדש געפינט זיך אין געבעט, די אמונה אין דעם אונבעזיגבארען און אלמעכטיגען כח פון א גערעכטער זאך, פאר וועלכער מען קעמפט אין נאמען פון ליידען און האפנונג, אין נאמען פון הומאניטארישע פרינציפען און פון די קאטעגארישע אימפעראטיוון פון גערעכטיגקייט.

זשענעווע (יט"א) וולאדימיר זשאבאטינסקי און ד"ר וואלפגאנג פאן ווייזל האבען פערלאזען זשענעווע, נישט בעגעגענדיג זיך נישט מיט די מיטגלידער פון דער מאנדאט־קאמיסיע און נישט מיט אנדערע דיפלאמאטישע פארשטעהער.

וול. זשאבאטינסקי איז אפּגעפאהרען קיין פאריז און ד"ר ווייזל איז אפּגעפאהרען קיין ארץ־ישראל, כדי צו ארגאניזירען דארט די פעטיציע־בעוועגונג.

פאעזיע. פראזע, נייעס און אקטואליען

א בריף פון ווארשא?—וועגען וואס?

יא: די בוימער אין די גערטנער האבען זיך שוין שטארק צובליהט; די בלומען אין אראנזשעריעס שמעקען און שיקען זייערע דופטען אויף ווי־ווייט; די ווייסעל־כוואליעס זענען קיהל און רופען צו זיך מ'זאל זיך אויסטאן און באדען זיך, לעגען זיך ביים ברעג, ברענען זיך אויף דער פליאזשע; די פויגעלעך צווישטשערן און זינגען־אויס זייערע מעלאדיעס אין אלע טאנאציעס און רעגיסטערן; נו, איהר ווילט נאך פאעזיע?

א־הא! איהר ווילט פ ר א ז ע, פונם לעבען, נייעס, אקטועלעס —

איך וועל אייך שרייבען א ו ס פ י ה ר ל י ך: א־ו־י!!!

— — — — — — — — —

די דאזיגע 2 שורות זענען פראזע. אין זיי רעדט זיך וועגען דער לאגע — —

* * *

די לאגע אין האנדעל איז זעהר א שווערע. סוחרים בעקלאגען זיך, אז עס קומען זעהר ווייניג קונים פון דער פראווינץ און די קונים קומען נישט, מחמת — זיי גלוסט זיך נישט צו קומען קיין ווארשא... דא איז אזא גרויסע שטאט, עס פאהרען ארום אזויפיל אויטא'ס און טראמוואיען און מען קען, חס־ושלום, איבערגעפאהרען ווערען; די גאסען און גערטנער זענען אזעלכע לאנגע און גרויסע, אז מען קאן פערבלאנדזשעט ווערען און נישט קאנען אהיימפאהרען.

די יודישע טעאטערן שפילען כמעט פאר ליידיגע זאלען. סיבה?—וואלטען די טעאטערן כאטש געשפילט, ווי אין יאפאן, ביי־טאג, וואלט נאך דער עולם געגאנגען; אבער געהן 9 א זייגער אין אוונט אין קאמינסקיס טעאטער אויף אבאזשנא, אדער אין „עלדאראדא" אויף סמאטשע און אהיים געהן האלב 1 — 1 ביינאכט, גלוסט זיך נישט, ווייל—עס קומט אויס אדורכצוגעהן פערשידענע ערטער, וואו עס געפינען זיך „היגם", וואס ביסען און אפילו אין די טראמווייען מעג מען אויך פיהרען די דאזיגע „היגם".

גרויסע פון דער הויפּט־שטאט

פון אונזער ווארשעווער קארעספאנדענט

מ. עלבוים

נאר וואס וועל איך דא כסדר שרייבען וועגען נארישקייטען; בעסער דערצעהלען א מעשה שהיה:

קיין ווארשע האט זיך מיט א צייט צוריק איינגעמאלדען א לאדזשער יונגערמאנטשיק, שפעט א ישיבה בחור מיט א דאקטאר דיפלאם, לאנג לעבן זאל ער. און ער, (דער יונגערמאנטשיק מיט'ן דיפלאם) איז געווארען סעקרעטאר (ער אליין רופט זיך דירעקטאר) פון „אגודת הרבנים" אין פוילען.

האט זיך דעם דאקטאר'ל־דירעקטאר'ל געוואלט ווערען פאפולער און ער האט אנגעדרעהט א קאטערינקע מיט א דעלעגאציע צו „נאר הויכע פענסטער". וואס זענען ארומגעהילט אין שווארצע טיכער. וואס די רבנים דעלעגאציע האט דארט געהערט—איז שוין אלעמען בעקאנט.

פון דעם דאזיגען ענטפער, וואס די רבנים האבען בעקומען איז מען אויסער זיך אין א ל ע יודישע קרייזען, די אגודה אריינגערעכענט.

* * *

און צום סוף — נאך א ביסעל נארישקייטען.

מען פרעגט כסדר: פארוואס דולדעט מען זיי? פארוואס לאזט מלכות זיי עקזיסטירען און ענטוויקלען זיך?

עטליכע ידיעות פון דער פראווינץ, געדרוקט אין די סאנאציע צייטונגען „עקספרעס פאראנני" און „גאזעטא פאלסקא":

אין ווילנא איז שוין פארגעקומען א שפאלטונג ביי דער „נארא". די יוגענד האט שוין איבערגעריסען מיט די ענדעקעס און איז אריבער צו די ב. ב.

אין זאגלעמביע האבען די מיטגלידער פון „נארא" און פון די דארט עקזיסטירענדע נאציאנאל סאציאליסטען זיך ארויסגעזאגט געגען דער אפאזיציע טאקטיק פון די ענדעקעס און זיך ערקלערט פאר אנהענגער פון הערשענדען רעזשים און פונ'ם ב. ב. לאגער.

דאס זעלבע געשעהט אויך אין א רייה אנדערע שטעט.

נו, איז דאס נישט דערפרעהענדיג? דארף מען נישט זיין אויסער זיך פאר פריידן?..

מיט פולע רעכט פון רעגירונגס־גימנאזיום (Kategorja A)
מעדכען־גימנאזיום
און פריוואטע פאווּשעכנע שולע
Marji Hochsteinowej
טעל. 214-27 23 וואולטשאנסקא 23 טעל. 214-27
איינשרייבונגען אין די גימנאזיאל־קלאסען, ווי אויך אין די פאווּשעכנע שולע
נעהמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך (חוץ שבת און יו"ט) פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6.

Dr.
Wołkowski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
נעהמט אן אין הויט־ און ווענערישע
קראנקהייטען, מענער־שוואכע
נעהמט אן פון 8—12 בייטאג, 4—6 און פון 7—9.

לאדז
12 יוני 1934

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז׳
12 יוני 1934

דער יידישער וויזיט בײם קארדינאל

פון דער סעריע: אומנוצלעכע וויזיטן

אונגליטיג איז געווען דער וויזיט, וועלכען די דעלעגאטען פון רבנים-פארבאנד האבען בע־לעגט דעם ווארשאווער ארציביסקופ קארדינאל קאקאווסקי. דער וויזיט איז געווען אונגליטיג דער־פאר, ווייל אין דער פראגע פון אפהיטען די רוה, ארדנונג און עפענטליכע זיכערקייט אין דער מלוכה, איז מאסגעבענד בלויז די רעגירונג און איהר אד־מיניסטראציע-ארגאנען. די אינטערווענץ, וועלכע דער פארבאנד האט אונטערגענומען בײם קארדי־נאל קאקאווסקי, דעם הויכען קירכליכען פארטרע־טער, איז געווען א נישט פאסיגער שריט. ארד־נונג, רוה און עפענטליכע זיכערקייט אין דער מלוכה, דאס זענען זאכען, וועלכע דער בירגער, יעדער בירגער אהן אויסנאהם, האט רעכט צו פא־דערען פון די קאמפעטענטע שטעלען, ד. ה. פון די ארגאנען פון דער מלוכה-מאכט. אויב דאנעגען מען ווענדט זיך אין די דאזיגע פראגען נישט לויט דעם געהעריגען אדרעס, דאן קאן מען נאטירליך נישט פאדערען קיין שום זאך, נאר מען דארף בעטען, אט אזוי ווי עס האט געטון די דעלעגא־ציע פון די רבנים. און דערויף בעקומט מען אזא ענטפער, וועלכען די רבנים האבען בעקומען.

אמת, דער קארדינאל קאקאווסקי האט פער־אורטיילט יעטוועדער גוואלדטאטען און עקסצעסען, נאר ער האט אבער צוגעגעבען: פון וואנען זיי זאלען נישט קומען, צי פון דער קאטוילישער זייט, צי פון דער יודישער. די רבנים זענען אלזא גע־וואויר געווארען, אז אין פוילען קומען פאר גוואלד־טאטען און עקסצעסען, וואס ווערען איינגעארדענט נישט בלויז פון דער קאטוילישער, נאר אויך פון דער יודישער זייט. בנוגע די לעצטע גוואלד־טאטען און עקסצעסען בלייבט אונז יודען נישט עפיס אנדערש צו זאגען, בלויז, אז אלע קאטאלי־קען, וועלכע האבען געליטען פון אנטיקאטוילישע עקסצעסען, זאלען אין יעדען בעזונדערן פאל זיך ווענדען מיט דער גאנצער ענערגיע צו די קאמפע־טענטע ארגאנען פון דער עפענטליכע מאכט מיט דער פאדערונג צום הארבסטען צו בעשטראפען אלע יודען, וועלכע רופען ארויס אנטיקאטוילישע עקסצעסען און גוואלדטאטען. די רבנים האבען געדארפט אויך ערקלערען, אז זיי פעראורטיילען אונבעדינגט די יודען, וועלכע ארדנען איין אנטי־קאטוילישע עקסצעסען און גוואלדטאטען, הגם זיי שטייען נישט אויפ׳ן שטאנדפונקט פון קריסטליכער, נאר יודישער עטיק, וועלכע אונטערשיידעט זיך אבער נישט אין דעם פאל נישט מיט קיין שום זאך פון דער קריסטליכער.

פעראורטיילענדיג די גוואלדטאטען און די עקסצעסען, וועלכע שטאמען צי פון דער קאטאלי־שער, צי פון דער יודישער זייט, האט דער קאר־דינאל קאקאווסקי אויסגענוצט דעם וויזיט פון די רבנים און זיי אויפמערקזאם געמאכט אויפן אנטייל פון יודישע יחידים אין דער פוילישער פריידענקע־רישער בעוועגונג. דא אבער האט דער קארדינאל קאקאווסקי פערשטאנען, אז ער ווענדט זיך נישט לויט דעם געהעריגען אדרעס, ווייל די רבנים קא־נען דאך נישט האבען דעם מינדעסטען איינפלוס אויף יודישע אסימילאטארען, פריידענקער. ער האט דערפאר ערקלערט, אז ער טוט דאס, ווייל ער האלט, אז די יודישע געזעלשאפט, וועלכע טרעט אזוי איינהייטליך און סאלידאריש ארויס אין שוץ פון איהרע אינטערעסען, מוז אויף זיך נעהמען דאס גאראנטירען דער קריסטליכער בעפעלקערונג איהר רעליגיע און טראדיציע. די פאדערונג פון קארדינאל קאקאווסקי וואלט געווען א גערעכטיגע, ווען די יודישע געזעלשאפט וואלט ווירקליך ארויס געטראטען איינהייטליך און סאלידאריש אין שוץ פון איהרע אינטערעסען. עס איז באמת א שאד, וואס דער קארדינאל קאקאווסקי איז אין דעם גע־ביט אזוי פאטאל אינפארמירט. צווישען די יודען הערשט פונקט אזא איינהייטליכקייט און סאלידא־רישקייט, ווי ביי יעדען אנדערען פאלק. פאר הער דאוויד יאבלאנסקי, וועלכער איז אונז לחלוטין נישט בעקאנט, קאן קיינער פון אונז נישט טראגען קיין שום פעראנטווארטליכקייט.

אויב הער יאבלאנסקי בעגייט שטראפבארע טאטען, דאן זאל זיך מיט איהם אפרעכענען דער פראקוראר. אויב ער בעגעהט נישט אזעלכע טאטען, דאן זאלען מיט איהם דיסקוטירען, פאלעמיזירען, דאן זאלען איהם בעקעמפען די, וועלכע זענען דערצו בערופען, אבער דאס צוקלאפען קעפ און בעשולדיגען פון אונשולדיגע יודישע סוחרים קאן נישט דינען אלס קיין שום ארגומענט אין דער בע־ציהונג פון הער יאבלאנסקי. מיר רעדען דא נישט איינגעשטעלט וועגען דעם, אז לויט אונזערע אינפאר־מאציעס אין דער אנטייל פון יודישע יחידים אין דער פוילישער פריידענקערישער בעוועגונג א גאר נישטיגער. מיר קאנען נישט פערשטיין, ווי אזוי קאן מען דעם קאמף מיט פארנאגראפיע, א קאמף, וואס ווערט אונטערגענומען דורך די קולטורעלע מענשען פון דער גאנצער וועלט, פערבינדען, זאל זיין אפילו אויפן לייכטסטען אופן, מיט דער יודי־שער פראגע.

ענדליך איז אונז שווער צו פערשטיין דאס פערבינדען פון קאמוניסטישער אגיטאציע מיט דער יודישער פראגע דורך א פערזאן פון אזא קולטור, ווי עס איז דער קארדינאל קאקאווסקי. דער קאר־דינאל האט געזאגט צו די ראבינער אויף זייער בעמערקונג, אז די פריידענקער זענען קאמוניסטען: אבער דאס זענען יונגע יודען, וועלכע בעקומען געלד פון די עלטערע, צי פון פוילען צי פון אויסלאנד. בעאיינפלוסט, האט דער קארדינאל גע־זאגט צו די ראבינער, די יודען אין לאנד און אין אויסלאנד, זיי זאלען אנשטאט צו געבען געלד אויף קאמוניסטישע אגיטאציע אין פוילען — בארי־גען דאס געלד דער פוילישער מלוכה.

איך ווייס נשט פון וואנען האט דער קאר־דינאל קאקאווסקי אזעלכע אינפארמאציעס, אז יודען פינאנסירען די קאמוניסטישע אגיטאציע אין פוילען, אבער דאס ווייסען מיר גוט, אז די הערען ארטאדאקסישע ראבינער דארפען נישט בעלייגען קיין אומנוצליכע וויזיטען. (ב)

מיליטערישע אויסבילדונג פון דער פרוי

ווי אזוי זעהט אויס די זאך אין פערשידענע מלוכות

מיט צוואנציג יאהר צוריק האט זיך דאס גענעראלע מארדען פון אלע אייראפעאישע פעל־קער אנגעהויבען. בײם היינטיגען טאג ווערען גע־מאכט הכנות דעם גענעראל-מארד פארטצוזעצען, זעלבסטפערשטענדליך מיט די אלע טעכנישע פול־קאמענהייטען, וועלכע זענען אין פערלויף פון די צוואנציג יאהר דערגרייכט געווארען. סיי אין די פאשיסטישע, סיי אין די דעמאקראטישע לענדער לעבט דורך די קריגס-אינדוסטריע איהר בליה-צייט. כמעט אלע אפאראטען פון די מלוכות שטייען אין רשות פון דער בעוואפנונג און צוגרייטונג צום קריג. אין די ראהמען פון דער אלגעמיינער מילי־טאריזירונג ווידמעט די בורזשואזיע דער פרוי א בעזונדערען פלאץ.

אין פאשיסטישען דייטשלאנד ווערט אין די מאסגעבענדיגע ארגאנען פון דער פרויענבעוועגונג „די פרויענווארטע“ און אנדערע די ראלע פון דער פרוי אין קומענדיגען קריג כאראקטעריזירט אויף פאלגענדיגען אופן:

עס איז גלייכגילטיג, צי די פרוי איז בענויגט אפצוזאגען זיך פון קריג און זי וואלט בעסער ווע־גען מלחמה נישט געוואלט הערען. מיר מוזען האבען פאר׳ן קריג די פרוי. דאס איז די פאדערונג פון דער צייט.

אין דעם לעצטען קריג האט די פרוי גע־האט צו ליווערען קאנאנענפוטער, פאבריצירען אמוניציע בײ די ערגסטע אלגעמיינע בעדינגונגען. אין קומענדיגען קריג וועט די פרוי דינען אלס קאנאנען-פלייש פונקט אזוי ווי דער מאן.

אין פאשיסטישען איטאליען ווערט די פרוי שוין זייט יאהרען מיליטעריש אויסגעבילדעט. אין זעקס טויזענד סעקציעס זענען ארגאנירט קנאפע דריטהאלבען מיליאן פרויען, וועלכע האבען די אויפגאבע אויפצוקלערען די פרויען וועגען זייער קינפטיגער ראלע אין קריג און זיי ווי געהעריג צו צוגרייטען.

אין יאפאן, וואו עס זענען געמאכט געווארען אלע צוגרייטונגען צו א קריג מיט רוסלאנד, ווערט געלייגט זעהר א גרויסע אויפמערקזאמקייט אויף דער מיליטערישער און נאציאנאליסטישער ערצי־הונג. אונטער דער ליטונג פון דער מיליטערישער קליקע ווערען העכער אנדערטהאלבען מיליאן מיט־גלידער צוגעגרייט אין די פאטריאטישע ליגעס. א צווייטע ארגאניזאציע, די פאטריאטישע פרויען-גע־זעלשאפט, וועלכע האט די זעלבע צילען, וואס די ערשטע, צעהלט העכער אנדערטהאלבען מיליאן פרויען, דערונטער הונדערט טויזענד ארבייטערינס.

אין אמעריקע ערקלערט גענעראל-מאיאר דעלי גאנץ אויפריכטיג:

פרויען וועלען אין דעם צוקונפטיגען קריג שפילען א גאנץ בעזונדערע ראלע. די מיליטערישע כוחות פון די פרויען וועלען אין דעם צוקונפטיגען קריג טיילוויז אונטערשטיצען די מענערישע שטרייט־כוחות. אין געוויסע פאלען וועלען זיי די דאזיגע כוחות דערגענצען. די אנווענדונג פון פרויען אין קריג וועט זיך פערגרעסערן. דעם אמעריקאנישען קריגס-מיניסטעריום איז שוין צוגעשיילט געווארען א פרוי, וועלכע האט די אויפגאבע אויפצוהאלטען די ארגאניזאציעס פון די פרויען אין געהעריגער צוגרייטונג. די מיטגלידער פון די פרויען-ארגאני־זאציעס אין אמעריקע ווערען געשאצט אויף דער צאהל פון אנ׳ערך פופצעהן מיליאן. זיי זענען אר־גאניזירט אין דעם אזוי - גערופענעם נאציאנאלען פרויען-ראט.

אין פראנקרייך האט שוין פון לאנג דער גע־וועזענער סאציאליסט פאל באנקור דורכגעפיהרט דאס געזעץ וועגען דער מיליטערישער ארגאניזירונג פון דער פרוי.

אין יוגאסלאוויען, פינלאנד, לעטלאנד, עסט־לאנד א. א. וו. איז פערדאן א גרויסע צאל מילי־טערישע פרויען = ארגאניזאציעס, וועלכע בילדען אויס די פרויען אין קריגס-טעכנישער הינזיכט אונ־טער דער ליטונג פון אפיצירען.

די קרבנות פון פערגאנגענעם קריג זענען גע־ווען פאלגענדע: דרייצעהן מיליאן טויטע, צוואנציג מיליאן פערוואונדעטע, 3,5 מיליאן קאליקעס, פינף מיליאן אלמנות, צעהן מיליאן יתומים. נאך גרעסער זענען די קרבנות פון דער ציווילער בעפעלקערונג. די אלע ציפערען וועלען בלאס ווערען גענען די רעזולטאטען פון קינפטיגען קריג. נעבען דער שווע־רער קריגס-טעכניק שטעהט די כעמיע און די פלי־טעכניק אינגאנצען אין רשות פון קריג.

ווי האלט עס מיט די יודען אין רומעניען?

די בעזונדערע טיפען יודישע קיבוצים

דער איינמיליאניגער יודישער ישוב אין רומע־ניע איז אזוי אייגנארטיג, אז עס מוז געשאפען ווערען א ספעציעלע פארמול, וועלכע זאל אנט־שפרעכען די בעזונדערע פערהעלטנישען אין דעם דאזיגען לאנד. מיר קענען נישט אנרופען דעם ישוב מיט׳ן נאמען „דאס רומענישע יודענטום“, ווייל דא לעבען גאנצע פיר פערשידנארטיגע יו־דענטומס (ענטשולדיגט אונז דעם לשון רבים פון דעם ווארט). פיר בעזונדערע טיפען יודישע קבוצים וועלכע האבען געירשנט פיר פערשידענע קולטו־רען, פיר זייער ווייניג געמיינזאמע לעבענס-שטיי־גערס, וועלכע די מלחמה האט מייסטעריש איבערגע־שניטען און צונויפגעשטיקעוועט פון זיי א נייעם מלבוש. שוין זיבעצעהן יאהר לעבען די דאזיגע פיר יודענטומס, אזוי צו זאגען, אונטער איין הימעל, אטעמען מיט דערזעלבער פאליטישער, רעכטליכער און עקאנאמישער לופט. אבער זיי האבען נאך ביז היינט נישט בעוויזען ארויסצוטיילען פון זיך די איינ־הייטליכע קערפערשאפט, וועלכע זאל דערלויבען דעם בעאבאכטער צו זאגען, אז אזוי און אזוי רעא־גירט דאס רומענישע יודענטום, אדער דאס יודישע בירגערטום, די יודישע ארבייטערשאפט פון רומעניע.

די דאזיגע פיר קאנטען אדער, ווי מען רופט זיי דא „פראווינצען“ פון גרויס-רומעניען שטעלען מיט זיך ווירקליך פאר א פילפארביג בילד מיט פיר פערשידענע יודישע דיאלעקטען. יעדע פראווינץ מיט איהר אייגענעם טיפ יודען, וועלכער איז נישט ענה־ליך צום שכנישען טיפ אפילו מיט דער קליידונג, שוין נישט שמועסענדיג וועגען חלוקים אין גע־זעלשאפטליכען לעבען פון יעדער קאנט. דער מארא־מורעשער יוד וועלכער איז אין זיין מאסגלעבען שטארק ענהליך צום גאליציאנער, בלייבענדיג ארטא־דאקסיש געקליידעט און טראדיציאנעל רעליגיעז, איז פונדעסטוועגען שפראכליך גאנץ פיין אסימילירט, זייבע שול-גבאים (דער פערבאנד פון די סינאגאגאלע פערוואלטונגען) האבען נישט איינמאל דערקלערט אז זייער שפראך איז... אונגאריש. צו יודישע ענינים איז ער גאנץ פאסיוו בשעת דער יודיש רעדענדיגער און יודיש לייענענדיגער בעסאראבער יוד — וועל־כער איז אגב אין רוסלאנד געווען דער אגעשטאט־געבער — איז דא פאר די לעצטע יאהרען געווארען דער פאהנען-טרעגער פון דער יודישער קולטור און געזעלשאפטליכקייט. גראד פון דאנען זענען ארויסגעקומען די פרובען צו פיהרען דאס רומע־נישע יודענטום אין א וועג פון פאליטישען אויפקום אלס אלרומענישער כח.

די בוקאווינער יודען, וועלכע לעבען א דאנק זייער ספעציפישע לאגע אין פערהעלטנישמעסיג פרייערע פאליטישע בעדינגונגען, אין פערגלייך מיט די בעסאראבער, זענען דא געווארען די טרעגער פון׳ם יודישען ווארט אין רומעניע דורך זייער פרעסע, דורך זייערע גרויסע געזעלשאפטליכע און פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס. די שטאט טשערנאוויץ מעג אנגערופען ווערען „די רומענישע ווילנע“, דא פולסירט דאס יודישע קולטורעלע לעבען איבער־טענס-ווער ווי אין בוקארעשט, דא דערשיינען כמעט שטענדיג צוויי יודישע ארבייטער צייטונגען, דא ווע־רען פון צייט צו צייט ארויסגעגעבען ביכער, פון דעם דאזיגען לעבעדיגען וויבקעלע זענען געמאכט געווארען אלע פרובען צונויפצושמעלצען די יודישע און ארבייטער-ארגאניזאציעס פון אלע פיר יודענטומס: צוערשט דורך דער „אלרומענישער קול־טור פעדעראציע“, דערנאך דורך דעם „אלגעמיינעם יודישען ארבייטער-בונד“ אין רומעניען. די דאזיגע פרובען האבען ביז היינט אגב קיין בעדייטענדע רע־זולטאטען נישט געגעבען, אלץ צוליב דער פערשידע־נארטיגקייט פון שטאם ביי די פיר קבוצים, וועלכע לאזען זיך נישט אנפיהרען פון איין געמיינזאמער אקציע אפילו ווען עס האנדעלט זיך צו ארגאניזירען נאר אייז שטאנד — די ארבייטערשאפט. וועלכע איז אין אנדערע לענדער דער הויפט־עלעמענט פון יו־דישער עקט-וויטעט. און אויב די יודישע ארבייטער־שאפט איז דא אזוי ארונטערגעבליבען אין איהר וועג צו ארגאניזירונג, וואס קענט איהר שוין פא־דערען פון די פערמעגליכע קלאסען?

די רייכע יודען פון אלטרומעניע, וועלכע זע־נען דא די איינגעזעסענע און האבען זיך דעריבער געפילט בערופען צו פערשפרייטען זייערע פליגעל איבער די ניי צוגעקומענע גלות-ברידער, האבען אבער נישט בעוויזען קיין צענטראליזירענדיגע פעהיג קייטען און אלע זייערע פרובען אנצובינדען די נייע פראווינצען צו זייער אסימילאטאריש-שהדלנישען שטייגער האבען זיך נישט איינגעגעבען. משמעות אז ס׳איז נישט גענוג צו בעזיצען די געאגראפישע פא זיציע פון א צענטער. מען דארף נאך קענען אנטאפען דעם דופק פון די נייע צוגעקומענע עלעמענטען און זיך אנזאגען פון פערשימעלטע פארמולען. וואס האבען זיך געשאפען אין אלטע שוין לאנג נערוועכטע צייטען. אזוי ארום זענען טאקע די בירגערליכע יודישע פארטייען אין אלטרומעניע, דער פריצישער באלעבאטישער „פעראיין פון אלטגעזעסענע רומע־נישע יודען“ און שפעטער אפילו די אזוי גערופענע „יודישע פארטיי“. געבליבען ביי זייערע ענגע ביקא־רעשטער קלובען, אהן שום פערבינדונג מיט׳ן גאנ־צען איבעריגען יודענטום פון רומעניע. אויב אין דער הויפט-שטאט הערט זיך איצט יא א דרייסט יודיש ווארט (דורך דעם וואכענבלאט „די וואך“) און עס ווערען געמאכט קלאסאלע אנשטרענגונגען צו שאפען ענדליך א ראדיקאלע יודישע טעגליכע צייטונג — איז עס נישט א דאנק די אלטרומענישע פאליטיקער וועלכע לאזען ארויס א באלעבאטישע „איזראעליטישע“ צייטונג אויף רומעניש, נאר א דאנק א מונטערען קרייז בעסאראבער און בוקאווי־נער שריפטשטעלער און כלל טוער, וועלכע גרי־פירען ארום זיך דאס בעסטע וואס די הויפט שטאט פערמאגט און זיבען פון יודישער אינטעליגענץ און ארבייטער-פארשטעהערשאפט.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג.
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-8 אווענד

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט — נייער פאלקסבלאט

דינסטאג כט 12 סיון תרצ"ד

יוני

זון-אויפגאנג 3.15
זון-אונטערגאנג 7.56

אפקלאנגען פון די געשעהענישען פאר דער קאטעדרע

די ענדעקעס פאר'ן געריכט

(א) דאס לאדזער שטאטישע געריכט אונטערן פארזיץ פון ריכטער ראשינסקי האט נעכטען בעטראכט דעם פראצעס פון דעם 54-יאהריגען איגנאצי אוטשארעק, דעם 39-יאהריגען יוזעף באטארי און דעם 49-יאהריגען סטאניסלאוו טשעכאנסקי, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען דורך דער פראקוראטור, אז דעם 5 מאי ה. י. האבען זיי פאר דער קאטעדרע פערשפרייט פאלשע קלאנגען וועגען די געשעהענישען דעם 3 מאי אין דער קאטעדרע.

טשעכאנסקין האט פערטיידיגט דער אדוואקאט שווידלער.

אינם בעשולדיגונגס-אקט ווערט איבערגעגעבען, אז די בעשולדיגטע האבען פאר א פערזאמעלטען עולם אויפן קאטעדרע-פלאץ דערציילט, דאס די פאליציי האט געשלאגען פערזאמעלטע גלויביגע, געשלאגען זיי מיט שווערדען, איז בגוואלד אריין אין קאשטשאל. אז אויך רייטער-פאליציי איז אריין אינעווייניג אין קאשטשאל, און אז דערביי האט איין צופלאשעטער פאליציי-פערד דער'הרג'עט א קינד. זיי האבען אויך דערציילט, אז דער ביסקופ האט געגעבען יודען ארבייט ביים קאשטשאל און נישט קיין קריסטען א. א. וו. א. וו.

דער ערשטער פערענטפערט זיך באטארי, ער לייקענט אין דער גאנצער געשיכטע. ער איז — דערציילט ער — דעם 5 מאי פערבייגעגאנגען דעם קאטעדראל-פלאץ, געזעהען א געזעמעל פון מענשען, אבער מחמת דעם, וואס דאס רוב זענען עס געווען פרויען, און ער האט נישט ליב קיין פליאטקעס, איז ער זיך געגאנגען זיין וועג, אבער — מען האט איהם ארעסטירט.

איגנאצי אוטשארעק איז זיך אויך נישט מודה, דערקלעהרענדיג' אז ער איז צוריקגעגאנגען פון זיין ארבייט, איז געווען שיכור'לעך, און בעת ער איז פערבייגעגאנגען דעם קאטעדראל-פלאץ איז ער פערהאלטען געווארען. אזוי ווייסט ער נישט נעבעך פון קיין פותר און קיין חלום...

דער דריטער פון די „שלשה צדיקים בפעלצלעך" איז זיך מודה נאר טיילוויז. ער דערקלעהרט, אז ער האט וועגען די געשעהענישען דעם 3 מאי בלויז געהערט. דעם 4 מאי איז ער נישט ארויס פון שטוב. דעם 5-טען איז ער ארויס מאכען א שפאציר... אויפן קאטעדראל-פלאץ איז זיין אויפמערקזאמקייט געווענדט געווארען אויף א גרופע מענשען. איז ער צו דעם דאזיגען געזעמעל צוגעגאנגען און דערהערט פערשידענע פארוואורפען, אז קיין נאראדאוועצעס האט מען נישט אריינגעלאזט אין קאשטשאל, בעת ווען עס זענען אין איהם אריין יודען...

„כ'האב זיך דאן אפגערופען — דערקלעהרט בתמימות טשעכאנסקי — וואס וואונדערט איהר זיך דא, מיר האבען דאך א יודאפילישע (זשידאפילסקי — יודענפריינדליך) רעגירונג, האבענדיג דערביי אין זינען די געשמדטע יודען".

וואס שייך דעם פארוואורף, אז ער האט זיך אויסגעדריקט: „מיר וועלען איבערנעהמען די מאכט", דערקלעהרט טשעכאנסקי: „איך האב געהאט אין זינען, אז ס'וועלען איבערנעהמען די מאכט די ענדעקעס, צו וועלכע איך האב דעם כבוד צו געהערען".

דער עדות, דער געהיים-אגענט יאן וואלאשיק דערקלעהרט, דאס ער ה'האט געזעהן אוטשארעק'ן צווישען דעם המון, און געהערט איהם טענה'ן, אז ער גופא, אוטשארעק בכבודו ובעצמו איז דעם 3 מאי געווען אין דער קאטעדרע, און אז מיט זיינע אייגענע אויגען האט ער געזעהען ווי א פאליציאנט אויף א פערד האט אריינגעריטען אין קאשטשאל, און ווי א צופלאשעטע פערד האט דערהרגעט א מיידעלע. דערביי האט ער געזידעלט די רעגירונג. באטארי ווידער — דערציילט דער עדות — האט אריינגעטענה'ט אין דעם המון, אז פאליציי האט געשלאגען די גלויביגע, און ער האט אפילו אריינגעפיהרט גרופעס פון די פערזאמעלטע אינעווייניג אין קאשטשאל אריין, כדי צו ווייזען זיי די מכלומרשטע בלוט-שפורען. באטארי האט אויך פערזיכערט דעם עולם, אז ער ווייסט וועגען דעם, אז פאליציי האט ארגאניזירט כוחות צו אפשפארען דעם המון און דערציילט באבע-מעשיות וועגען פאנצער-אויטאמאבילען, גאז-באמבעס א.א.וו.

וועגען טשעכאווסקין האט נישט דער עדות וואס איבערצוגעבען.

דער צווייטער עדות, דער געהיים-אגענט לודוויג גלאוואצקי קלעהרט אויף, דאס די אויספארשונגס-אפטיילונג האט געהאט ידיעות, אז דעם 5 מאי קלויבען זיך צונויף פאר דער קאטעדרע גרופעס מענשען און פארשפרייטען פאלשע קלאנגען, וואס זענען מסוגל ארויסצורופען עפענטליכע אומרוהע.

ער איז דעלעגירט געווארען אויפ'ן ארט און געהערט, ווי טשעכאנסקי האט גע'טענה'ט: „וואס חידושט איהר זיך—ס'איז דאך א יודישע רעגירונג! ס'הערשן דאך סאמע יאטעלעך!... בקרוב וועט אבער קומען די צייט, ווען מיר וועלען קומען צו דער מאכט..."

דער אדוו. שווידלער טראגט אריין א פארשלאג אפצולייגען דעם פראצעס און ארויסצורופען אלס עדות דעם קשיאנדז וויזשיקאווסקי און נאך עדות, אבער דאס געריכט ווארפט אפ דעם פארשלאג.

אין רעזולטאט ווערט ארויסגעטראגען אן אורטייל, לויט וועלכען אוטשארעק און באטארי בעקומען א פסק צו זיצען א חודש טורמע און צו בעצאהלען 20 זלאטעס שטראף — מיט'ן אפלייגען די שטראף אויף 2 יאהר, און סטאניסלאוו טשעכאנסקי — אויף 10 טאג אונבעדינגטען ארעסט.

שטענדיג און ווידער

בעשטעטיגט עס זיך, אז קינדער ברויכען נישט נור די זון, נאר אויך א נאהרהאפטע קאסט.

קנארר'ס האבערפלאקען ענטהאלטען אלע פאר'ן מענשליכען ארגאניזם נאטירליכע אויפבוישטאפען און דערביי זענען זיי אזוי ביליג. ביטע, בערעכענט אייך אליין: $^1/_4$ -קילא האבערפלאקען איז פאסט גענוג אויף א וואך און קאסט נור 60 גראשען.

פאבאר פון יאהרגאנג 1913

מארגען, מיטוואך, דעם 13 יוני ה. י. 8 אינדערפריה דארפען זיך שטעלען צו דער מיליטער איבערזיכט פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1, (פיעטריקאווער 89) די פאבאר-פליכטיגע פון יארגאנג 1913, וואס וואוינען אויפן שטח פון 9 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

פון P ביז Z

פאר דער פאבאר - קאמיסיע נומער 2-פיעטריקאווער 89) קווער-אפיצינע צווייטער שטאק- די פאבאראוועצעס פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 14 קאמיסאריאט מיט די אנפאנג-אותיות:

N O P R T

די פאבאראוועצעס דארפען האבען ביי זיך א פערזענליכען דאקומענט, אדער אנ'אויטענטישקייט-שיין מיט א פאטאגראפיע, א רעגיסטראציע-שיין. אנ'אדראטשעניע-קארטע, א שול-שיין און א פאך-בעשטעטיגונג.

פון 50 ביז 100 פראצענט

תבואה זאל טייערער ווערען

(2) לויט ווי מ'אינפארמירט אונז פון מאסגעבענדע קרייזען, ווערט אין דער לאדזער סביבה פאראויסגעזעהען א שוואכע גערעטעניש צוליב די לעצטע שארפע טעמפעראטור-ענדערונגען,

מ'זעהט פאר, אז תבואה וועט דעריבער, אין פערגלייך מיט 2 וואכען צוריק, טייערער ווערען אויף 50 ביז 100 פראצענט.

פארענט דארף זיין קלאהר

צי די שולע איז א מלוכהשע. צי א פריוואטע

(2) דער לאדזער שול-אינספעקטאריאט האט נעכטען בעקומען א פעראָרדנונג פון שול-קוראטאריום מכוח דער פליכט פון אויסהענגען פאר די שולן שילדען, אין וועלכע עס איז קלאר אנגעוויזען זייער כאראקטער.

פריוואט - שולען מוזען דעריבער אויסהענגען שילדען מיט דער אויפשריפט „שקאלא פריוואטנא", כדי אפצושיידען זיי פון מלוכה'שע און זעלבסט-פערוואלטונגס-שולען.

געהע

צו דער גליקליכסטער און גרעסטער אין לאדז קאלעקטור פון

ס. יאטקא,

22 פיעטריקאווער 22

קויף דארט א לאס צו דער 1. קלאס!

אוז דאס גליק וועט דיך ניט אויסמיידן!

נוץ אויס די געלעגענהייט! דארט פאלען די גרעסטע געווינסען! די ציהונג דעם 19. יוני.

דער „ספעץ" פון „קוריער לודזקי" פאר יודישע ענינים

זיצט אין „קוריער לודזקי" א „ספעץ" אויף יודישע ענינים און קנעלט זעהט אויס, גאנצע טעג און נעכט אריין אין יודישע ספרים, כדי צו וויסען וואס ביי יודען טוט זיך. זעהט אויס, אז ער איז גישט אזא וואזשנע ידען, ווייל ביי איהם קומט אויס למשל, אז דער. מינצבערג איז דער אנפיהרער פון „מזרחי" און נאך אזעלכע „תורות", פון וועלכע יודען לאכען, אבער נישט-יודען נעהמען דאס אן פאר א גוטער מטבעה.

און שטעלט זיך פאר, ווען אזא „ספעץ" געפינט אין אונזער צייטונג אזא געבראטענס ווי אנ' אונטערוויאו מיט דעם קאנדידאט פון דער פאלקס-פארטיי אין שטאט-ראט מאג. באלבערישסקי וועגען די אויפגאבען פון די יודישע ראטמענער אין שטאט-ראט:

אין דעם דאזיגען אינטערוויאו זאגט מאג. באלבערישסקי גאנץ בעשיידען, אז די יודען דארף געזיכערט ווערען זייער רוה, די יודישע קינדער דארפען בעקומען היגעניש שול-בנינים, דאס יודישע שול-וועזען מיט דער יודישער אונטערריכטס-שפראך דארף אויסגעהאלטען ווערען צוגלייך מיט אנדערע שולען און לסוף, אז די שטאט-פערוואלטונג דארף אננעהמען יודישע בעאמטע און ארבייטער.

אזא פעטען ביסען האט דער דאזיגער יודען קענער נישט געקענט אדורכלאזען און האט פאר די לייענער פון „קוריער" צוגעשטעלט א ביגאס, פערשטעהט זיך, איבערדרעהענדיג דעם זין פון מאגיסטער באלבארישסקי'ס ערקלעהרונגען, אז ד"ר ב. האט געפאדערט איינצופיהרען די יודישע שפראך אלס אפיציעל אין די שטאטישע אינסטיטוציעס, אז די שולען זאלען אפגעגעבען ווערען די יודען און אזוי ווייטער.

אין אזא ליכט זעהט דער ענין אנדערש אויס און ס'רייצט דעם עולם, און דאס האט דאך געוויס „רער ספעץ" געוואלט...

WYJEŻDŻAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p. lecz zanieś je do SAFE'u

אינסטיטוציעס טארען נישט קלייבען קיין נדבות

אהן דערלויבענישען פון דער מאכט

(2) דער לאדזער וואיעוואדען-אמט האט נעכטען ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, לויט וועלכער סיי אינסטיטוציעס סיי איינצעלנע פערזאנען ווערט שטרענג פערבאטען צו אדורכפיהרען אין וואס-פארא-נישט-איז פארם, געלד-זאמלונגען, אהן געהעריגע דערלויבענישען פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט.

די שולדיגע אין נישט צופאסען זיך צו דער דאזיגער פעראָרדנונג וועלען שטרענג בעשטראפט ווערען.

מוחל די איבערפליסיגקייט

די שטייער-מאהנער-מתמידים דארפען נישט אזוי הארעווען

(2) די היגע פינאנץ-קאמער האט נעכטען פונאנדערגעשיקט צו די פינאנץ-אמטען א פעראָרדנונג, פון וועלכען עס איז צו דרינגען, אז דאס בעשעפטיגען די בעאמטע אין די אוונד-שעה'ן אדער בעת די אורלויבען און צווינגען זיי צו איבערנארמאלער ארבייט, איז א בעווייז פון צו איבערגעטריבענער פלייסיגקייט מצד די לייטערס פון די פינאנץ-אמטען.

לויט דער פעראָרדנונג ווערט שטרענג פערבאטען „צו ארבייטען מיט שוויים" און פאר דער איבערגעטריבענער פלייסיגקייט וועלען דיסציפלינאר פעראנטווארטליך זיין די לייטערס פון די אמטען.

DR. MED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

בעפאר איהר פאהרט אויף ערהאלונג

קויפט איין די נייעסטע פערפומען, ערשטקלאסיגע פודערן. טואלעט-זייפען, זאווי אלעראַרט מאדערנסטע קאסמעטיק צו פאבריקס-פרייזען.

אין דער בעקאנטער און רענאמירטער

פערפומעריע

J. Drukier

5 ZAWADZKA 5

Telefon 175-92.

הורט און דעטייל!

רעעלע און סאלידע בעהאנדלונג!

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. דאנצער, זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), ס. גארפיין (פילסודסקי 54), י. כאנדזינסקי (פיעטרקאווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), א. שימאנסקי (פשענדזאלניצא 75).

איבערגעפאהרען א קינד

(2) אויף פאמארסקא גאס אנטגעגען דעם טורמע־פלאץ האט א טאקסיבוס נעכטען איבערגעפאהרען דעם 4־יאהריגען יאן קראיעווסקי (פון פאמארסקא 150).

מיט א צובראכען הענדטעל און איינגאנצען א צושעדיגטען האט מען דאס קינד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

יודענעס, רכילות'ניצעס, היט אייך די ביינער!

(א) איינער וואווזשיניעץ טאפארעק (פון לימאנאווסקיעגא 105) האט נעכטען בעקומען א „וויראק פון סאנד" א האלב יאהר צו זיצען מיט פערלייגטע הענד אין דער טורמע פאר בערעדען א געוויסע אירענא פיעטושאק, זיינע א שכנה'טע, אז זי פערנעהמט זיך מיט פראסטיטוציע.

ווי זאגט מען עס עפיס: — אלבא יענזיק זא זעמבאמי, אלבא טאמטא זא קראטאמי...

בעסער איז מען רעדט נישט!

ליקווידירט א סכסוך אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

(2) דעם פאריגען דאנערשטאג איז אויסגעבראכען א שטרייק אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" מחמת די פערהאלטענע אויסצאהלונגען פונם ארבייטס־לוין און פאר אורלויבען.

דער סכסוך איז, א דאנק דער אינטערווענץ פון ז. ז. ז. ליקווידירט געווארען, און שוין נעכטען האבען אלע ארבייטער געארבייט נארמאל.

לי'ב־פערשטאפונג,

שלעכטע פערדייאונג, מערגעהען ביים געברויך פון נאטירליכען ביטערוואסער

Franciszka Józefa

פרענט דאקטוירים. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייקער־אפטעקגעשעפטען.

רעפרעזענטאנץ־טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל־גאס 27 טעל. 112-25

היינט, דינסטאג, 9 אוונט און אלע טאג גאסטשפילען פון

אלעקסאנדער גראנאך

פרעמיער פון רייניהארד־טעאטער און פון בערלינער שטאדט־טעאטער צוזאמען מיט **העלענא באַרקאווסקא**

גרויסע פייערליכע פרעמיערע

„די געלע לאטע"

אקטועלע צייט־פיעסע אין 4 אקטען פון ד"ר וואלף, (אויטאר פון „ציאנקאלי"). ספעציעל געשריבען פאר אלעקסאנדער גראנאך.

„די געלע לאטע" איז ביי און אריגינעל אין יעדער הינזיכט, און וועט לאנג, לאנג בלייבען אין זכרון. —:— בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 11 ביז 2 און פון 5 נאכמ.

וועגען דער אויסטערלישער מארד־געשיכטע אין פאביאניץ

(2) מיר האבען נעכטען באריכות איבערגעגעבען וועגען דער שרעקליכער און אויסטערלישער מארד־געשיכטע אין פאביאניץ, אין וועלכער עס האט געמוזט אינטערווענירען פאליציי און פיהרען מיט דעם מערדער ראמאן טשעפלאווסקי א בוכשטעבליכע שלאכט.

ווי מיר דערוויסען זיך האט דער מערדער געהאט תרעומות צו זיין מוהמען, וועלכע איז געווען די הויז־בעזיצערין, הלמאי זי גיט איהם נישט קיין גרעסערע דירה, און דאס איז עס געווען די אייגענטליכע סיבה, וואס ער האט דערמארדעט די מוהמע זיינע, שווער פערוואונדעט איהר טאכטער, און דער טאכטערס מאן, און געהאט אליין אזא מיאוס'ן פינסטערען סוף.

שטיצט די זומער־קאלאניעס פון „טאז"

היינט וועט אויף די גאסען פון שטאט פאר קומען אנ'אפצייכנונגס־זאמלונג פאר די זומער־קאלאניעס פון „טאז".

די בעוועגליכע און סימפאטישע אינסטיטוציע איז גוט בעקאנט ביי אונז אין שטאט מיט איהר פערצווייגטער ארבייט אויפ'ן געביט פון שוץ איבערן געזונד פון קינד. די אינסטיטוציע האלט אויף בעראטונגס־שטעלען פאר שוואנגערע פרויען און פאר מוטערס, א זויגלינגס־היים פאר קינדער, אמבולאטאריומס פאר שול־קינדער, אינסטיטוט צו בעקעמפען פאוואוס און זומער־קאלאניעס.

די יודישע געזעלשאפט דארף אונטערשטיצען די דאזיגע אינסטיטוציע.

שטרייק פון די בוי־ארבייטער

(2) נעכטען האבען פערשטרייקט אין לאדז אלע בוי־ארבייטער אין דער צאהל פון 6000 מאן.

דאנערשטאג קומט פאר וועגען דעם ענין א דעצידירענדע קאנפערענץ.

איי־איי, ווי פריילעך!

(2) נעכטען ביינאכט איז אויף ראג פרינציפאלנא און וועסאלא אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג צווישען א חברה שיכורים, וואס האט זיך צוריקגעקעהרט פון עפיס א שענק.

ביני לביני איז געפאלען א שאס, און די קויל האט געטראפען א זייטיגען דורכגעהער, א געוויסען אנטאני קארטשינסקי (פון פרינציפאלנא 44).

די וואונד איז א לייכטע.

דעם שיסער, איינעם פון די שיכורים, פראנציטעק לאכאוויטש האט פאליציי ארעסטירט.

Dr. med. Trepman

צעגעלניאנא 4, טעל. 216־90

ספעצ. פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענערשוואכע אויך אלע ארט אנאליזן נעהמט אן פון 8—12 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום־טוב פון 8—1. בעזונדערע ווארטע־זאל פאר פרויען

אכטונג! אכטונג!

דער טורן־ און ספארט־פעסט

פון

„מארגענשטערן"

קומט פאר שבת, דעם 16. יוני ה. י. 3 א זייגער נאכמיטאג אויפ'ן ספארט־סטאדיאן פון „ל. ק. ס." אל. אוניע 2

א פאהרעכץ = פערגעניגע?

וואס וועט פון איצט אן אויסמאכען ביליגער מיט 20 פראצענט

(2) לויט ווי עס אינפארמירט אונז די לאדזער באהן דירעקציע, וועט, אין שייכות מיט ביליגער ווערען פון די באהן בילעטען, פונם 15טען יוני אן, דאס פאהרען אויף די שלאף וואגאנען ביליגער ווערען אויך 20 פראצענט—אויף אלע באהן ליניעס.

עס זאלען אויך ביליגער ווערען די פרייזן אין די רעסטאראן־וואגאנען.

א גרויסער פאלקס־מיטינג

פאר בעפרייען סטאווסקין און געגען דעם יוסטיץ־מארד אין ירושלים

מיטוואך אין אווענט ארדענט איין די „ברית הצה"ר" אין לאדז אין פילהארמאניע א גרויסען פאלקס־מיטינג מיטן אנטייל פון דעם מיטגליד פון דער רעוויזיאניסטישער וועלט עקזעקוטיווע ד"ר יעקב האפמאן, אדוו. אלחנן לעווין פון ווארשא, אינזש. דוד עלפערן, ראטמ. י. מ. ביילער, ראטמ. מאיר זיידע, אינזש. י. לובלינסקי, מגר. ט. בערקאל און י. נירענבערג.

דער מאסען מיטינג וועט איינגעארדנט אלס פראטעסט געגען דעם טויט־אורטייל אויף סטאווסקי'ן און פאר א איניציאטיווע צו גרינדען א ליגע פאר דער בעפרייאונג פון דעם אומשולדיג פערמשפטען סטאווסקי'ן.

PROSZKI

'KOWALSKINA'

STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH

BÓLACH GŁOWY

KONIECZNIE ZE ZNAKIEM „SERCE W PIERŚCIENIU"

FABRYKA CHEM.-FARMAC. A.KOWALSKI, WARSZAWA

Dr. HELLER

ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע

8 טראַוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט, זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל. אונבעמיטעלטע — לעמשניצע־פרייזען

W zreorganizowanym wydziale **„Safes"**

BANKU HANDLOWEGO w ŁODZI

SP. AKC. (KOSCIUSZKI Nr. 15)

została otwarta dla wygody Sz. Klienteli

Przechowalnia,

przyjmująca za niewielką opłatę na przechowanie różne przedmioty w opieczętowanych kufrach, walizach i t. p., co jest szczególnie dogodne dla osób, udających się **w podróż, na letniska i t. d.**

דער אריער־פאראגראף

ר. איזראעל

133

שפאנענדער ראמאן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

— אז מיר האבען קיינמאל נישט קיין פארגעבענט פערביש, האט רובינאוו זיך ווייטער געהיצט, קעמפען סאציאליסטען מיט דער געזעלשאפטליכער ארדנונג הייסט דאס, אז יודען זענען דאס אינספיראטארען און אונטערשטיצער פון סאציאליסטען און קאמוניסטען, קעמפען ווידער יודען געגען סאציאליזם, הייסט דאס ווידער אז זיי זענען פון אינטערנאציאנאלען יודישען קאפיטאליזם. קעמפען יודען אין נאמען פון זייער רעליגיע — הייסט אז דאס לערנט די יודען אזוי די יודישע רעליגיע פיינד צו האבען די נישט־יודען און פרובען צו פערכאפען די מאכט אין דער גאנצער וועלט. ווילען יודען נישט האבען צו טון מיט פרומקייט און רעליגיע — הייסט דאס אז יודען לערנען די וועלט גאט־לעסטעריי און ווען נישט יודען וואלטען קיין גאט־לעסטערער און רעליגיע־לעסטערער בכלל נישט געווען, האלט עס ביי גוטע מצוות שרייבט מען זיי צו באר אינדיווידועלע מעשים, צו די מעלות פון יחידים, טוט איינער פון אונז שלעכטס שרייבט מען עס צו דעם גאנצען יודישען כלל, ביי אזא לאגע קען מען קאלטבלוטיג נישט זיין. און דער קאמף מוז אפילו אננעהמען א היסטערישע פארם, אנדערש גערט דאס לייהער נישט צו מאכען

פריצי האט געהאט וואס צו ענטפערען רובינאוון, ער האט איהם אויך געוואלט ענטפערען, ער האט אבער דערפון רעזיגנירט, ווייל נישט קענענדיג די פערהעלטנישען צווישען יודען און נישט־קענענדיג רובינאוו אליין, האט פריצי נישט געוואלט ארגומענטירען באר מיט שכל, וועלכער האט געקענט שלעכט אויסגעטייטשט ווערען, ווייל דא האט געשפילט א גרויסע ראל געפיהל, צער, וועהטאג און אין דער ערשטער ריה צארן און כעס, וועלכע פערענטפערען מאנכעסמאל פיל אונבערעכענטע מעשים

— ס'קען זיין, אז איהר זענט גערעכט, הגם איך קען דאס נישט פערשטעהען, ווען מיר וואלטען געקענט דיסקוטירען ווי גלייכע מיט גלייכע וואלט איך געהאט וואס צו ענטפערען, אבער מיר עמפינדען די גרויסע טראגעדיע דייטשלאנד פערשידען אויף גאר אנ'אנדער אופן. מיר עמפינדען די דאזיגע גרויסע טראגעדיע, וועלכע האט פאסירט אין דייטשלאנד אויף דעם אופן, אז איין צד האט בעזיגט דעם צווייטען און דער געגנער איז א ברוטאלער אנ'אונפערשעהמטער און נוצט אויס זיין זיג צו אונטערדריקען דעם געגנער מיט די ריקזיכטסלאזע מיטלען, איהר ווידער עמפינדעט די דאזיגע טראגעדיע גאנץ אנדערש, דער זיגער האלט נישט די יודען פאר א צד, מיט וועלכען זיי האבען געקעמפט און וועלכען זיי האבען בעזיגט, זיי האלטען די יודען פאר נידריגע ווערים, פאר אנ'אביעקט וועלכען זיי האלטען צוגעגרייט אויף צו לאווירען צווישען די מאסען.

— אויב די נאציאנאל־סאציאליסטען — האט פריצי ווייטער געזאגט האבען אונז בעקעמפט דורך קאנצענטראציע־לאגערן און טורמעס און געוועהנליכע מארדען, האבען זיי אבער די יודען בעקעמפט דורך בעליידיגען, דורך ערנידעריגען, טרעטען מיט די פיס דייער כבוד, מיט דער געלער לאטע, מיט דעם באלקאט פון זיין געוועלב, מיט פיזישען ארויסווארפען פון געריכט, דאקטאר־קאבינעט אדער מלוכה אמט. די יודען האבען זיי בעקעמפט דורך דעם וואס זיי האבען איהם אויפגעהאנגען א טאוועל אויף זיין ברוסט מיט פערשידענע בעליידיגענדע אויפשריפטען, דורך שפייען אין פנים אריין, זיי האבען דאס אלץ געטון ווייל זיי האבען געוואוסט, אז די יודען האבען נישט דעם גענוגענדען כוח זיי זיך אקעגענצושטעלען...

— אט טאקע הערבער האט זיך רובינאוו געהיצט, מוזען מיר שאפען אזא כוח, וועלכער זאל זיך יא קענען אקעגענשטעלען די באנדיטען און אפשר ווירקלאם זיך איהם אקעגענשטעלען, דאס מיטעל איז דער ריקזיכטסלאזער באיקאט פון אלעם וואס קומט פון דייטשלאנד, דער באיקאט מוז אזוי לאנג אנהאלטען ביז די אומשטענדען אין אייער לאנד וועלען זיך נישט ענדערען און ביז די גאנצע וועלט וועט ווידער ווערען שטאלץ אויף דער דייטשער קולטור און ציוויליזאציע און אפשר האבען מיר בכלל געהאט א טעות אין דעם אלעם וואס איז ביז איצט פארגעקומען אין דייטשלאנד, אפשר זענען דאס געווען נאר אויפגעשמירטע ענינים, קיין שום פערשטענדיגער מענש וועט זיך דאך נישט קענען פארשטעלען, אז א גאנץ פאלק איז מיטאמאל גע

ווארען ווילד און צו בעסטיעס, אז דאס פאלק וועלכעס האט געשאפען אליין די גרויסע גייסטיגע אוצרות, פערברענען דיזעלבע אוצרות מיט די אייגענע הענד, אז דאס פאלק וועלכעס האט געשאפען די קולטור, מאכט איצט שייטער־הויפענס און די פייערליכסטע צערעמאניעס ווערען געשענדעט די הייליגסטע שריפטען פון דאס פאלק, ווען א פאלק, כעס האט איבער־אויט אנדערע פעלקער מיט דערט יאהר פאראויס, וויל אליין צוריקברענגען די מיטעלאלטער, די שפאנישע אינקוויזיציע, אהן בעס, נאר אין פראקען, צילינדערס, אדער ברוינע העמדער".

רובינאוו רייד האבען אויף פריצין געמאכט דעם געהעריגען איינדרוק, ער האט זיך אבער שטעלט דערויף, צי איז טאקע רובינאוו נישט אזוי גערעכט, צי איז טאקע מעגליך, אז דאס דייטשע פאלק האט געזאלט מיטאמאל משוגע ווערען? איז נישט אלע דייטשען איז דאך צעהנדליגער מיליאנען משוגע טאקע בוכשטעבליך משוגע. צי דארף אזא די מינדערהייט זיך צוקוקען הערצו און שווייגען, צי דארף זיך אין א מלחמה אפילו א מינדערהייט אפזאגען פון קאמף און זיך לאזען שוויגענדיג א שעכטען? ביין, אזוי איז נישט מעגליך, אזוי קען נישט זיין, די ניכטערע מינדערהייט אין דייטשלאנד מוז אויפנעהמען דעם קאמף פאר ראטעווען דאס פאטערלאנד. צי האט ער אליין געמיינט ענטלויפען פון דייטשלאנד און פערלאזען דעם קאמף? פריצי, וועט דאס נישט טון, בשום אופן נישט, ער זיין מסיע פון אראטעווען היבריך זאקס דערלעדיגט, וועט ער צוריקקעהרען קיין דייטשלאנד כדי דארט צו ארגאניזירען דעם קאמף פאר'ן געטען דייטשלאנד.

(פארטזעצונג קומט)

צו דער היינטיגער אויפפיהרונג
פון אראטאריום „די 4 יאהרעס-צייטען“ פון היידן אין „העלענאוו“

סוף צעהנ-ליגער יאהרען פון 18. און אנפאנג פון 19. יאהרהונדערט זעבען אין וויין טעטיג געווען די 2 גרעסטע קאמפאזיטארען, וואס די מוזיקאלישע וועלט האט ווען ס'איז ארויסגעגעבען, דער טאנ־מייסטער פון באך ווען בעטהאווען זיין יאזעף היידען.

אויב בעטהאווען איז געווען דער גרעסטער ליריקער, דער טאנדיסטער פון שטימונג און עמפינדונג איז יאזעף היידען געווען דער גרעסטער מאלער איז דער מוזיק.

פון זיינע פילצעהליגע געשאפענע מוזיקאלישע ווערק, האט ער זיך בעזונדערס קונה שם געווען מיט זיינע צוויי הערליכסטע ווערק, אראטאריומס: „מעשה בראשית“ און די „פיר תקופות פון יאהר“.

אויב איז „מעשה בראשית“ שילדערט היידען דאס בעשאפען פון דער וועלט, וואו מלאכים כרובים און שרפים דערהויבען זייערע לויב־געזאנגען צו גאט, און שטעלט אויך פאר דאס הערליכע און צופרידענע לעבען פון דעם ערשטען מענשען פאר איז ליכטיגען גן־עדן, ברענגט ער אבער אונז אריין אין די „פיר יאהרעסצייטען“ אין די לעבעדיגע, לאכעדיגע וועלט. אליין געבוירען אין דער־צויגען אויף דער שויס פון דער נאטור, געלונגט איהם איז הערליכע מאלערישע טאנפארבען ארייני־צודריגען אין דער ברייטער שעהנער נאטור־וועלט, וואו ס'שפרייטען זיך אויס בילדער און סצענעס פון דארפישען לעבען, וואס ס'שפרודעלט מיט זיני־גען ליכטיגען הומאר און לעבענס־פרייד, ווי זער ביי פרטערוויז געשטייגער פון ערנסטער, רעלי־גיעזער שטימונג און עמפינדונג.

די 4 יאהרעס־צייטען טראגען דעם כאראקטער פון אנ'אידיליע און איז איינגעטיילט אין פיר טיילען, וויאזוי ס'ווערט געשילדערט דער פריהלינג, זומער, הערבסט און ווינטער. אין די הערליכסטע לויב־געזאנגען פון כאר אין פריהלינג. די וואונדערשעהנע בילדער־סצענעס פון זומער און הערבסט, וואו ס'ווערט געשילדערט מיט ערנסטע קינסטלערישע פארבען, דאס אויפהויבען זיך פון דער זון, דעם שטורם, די יאגד, דאס וויין־ליד, דאס זארגלאזע און צופרידענע לעבען פון די דארפסלייט, דאס אומעטיגע שטימונגס־געפיהל פון ווינטער ביז דעם טיפען ערנסטען שלוס־כאר־נומער, וואס איז אדורכגענומען מיט הויכער רעליגיעזער ערנסט, שאפט זיך א קראנץ פון הערליכען כאר, ווי סאלא־מאָטיווען, בעגלייט מיט דעם מייסטערהאפטען אר־קעסטער פון וועלכע עס ברויזט פול מיט בראוואור און טעמפעראמענט.

דאס אויפפיהרען דעם אראטאריום „די פיר תקופות פון יאהר“, ווערט פון דער ברייטער מוזי־קאלישער וועלט בעטראכט אלס א גרויס מוזי־קאליש געשעהעניש פון גרויסען קינסטלערישען ווערט. עס איז נאך פריש דער איינדרוק וואס דאס ווערק האט געמאכט אויף די צוהערער אין „פיל־הארמאניע“ מיט עטליכע וואכען צוריק. ס'איז דע־רום צו דערווארטען, אז אויך דאס מאל אין „הע־לענאוו“ וועט דאס אויפפיהרען דאס ווערק איבער־לאזען א שטארקען איינדרוק, וואס אזא הערליך ווערק איז אימשטאנד צו מאכען.

א. זעליגמאן

פון סאציאליסטישען האנד־ווערקער־פעראיין

פרייטאג דעם 8 יוני האט דער סאציאליסטי־שער האנדווערקער פעראיין אריינגעטראגען אין דער הויפט וואל קאמיסיע צו די וואהלען פון דער האנד־ווערקער קאמער אנ'אייגענע ליסטע אונטערן נאמען „ליסטע פון קליינע האנדווערקער“. די ליסטע איז פערזעהען מיט אנ'ענטשפרעכענדע צאהל אונטער־שריפטען, עס זענען אנגעגעבען געווארען צעהן קאנדידאטען אויף ראטמענער. דער סאציאליסטישער האנדווערקער פעראיין מאכט אלע צוגרייטונגען צו דער וואהל קאמפאניע.

גרויסע בעגייסטערונג פון דער „סיבה“
אין קאמעראל־טעאטער

לאנג האט שוין דער לאדזער טעאטער עולם נישט געזעהן אזא פרעכטיגע פארשטעלונג, ווי לעאנארד פראנקס „סיבה“, געשפילט פון יאנאס טורקאוו און דיאנא בלומענפעלד אין „קאמעראל טעאטער“. דער עולם איז ממש בעגייסטערט פונ'ם פרעכטיגען שפילען פון די אויבענדערמאנטע ארטיסטען און דער זאל דונערט פון אפלאדיסמענטען.

און נישט קיין וואונדער, ווארום די „סבה“ איז א „פאטענט“ אויף דער דייטשער דערציהונגס סיסטעם, דייטשע גערעכטיגקייט און יוסטיץ.

קיינער טאר נישט פערפעהלען צו זעהען די ראזיגע אקטועלע, ביז גאר אינטערעסאנטע פאר שטעלונג, בפרט, ווייל זי ווערט שוין געשפילט די לעצטע פאר מאל, אפטרעטענדיג דעם ארט דער לעצטער פרעמיערע פון טורקאוו־בלומענפעלד, דאס וועט זיין די פרעכטיגע קאמעדיע פון ל. ווערניי „די רומענערין“.

ענדערונגען אין דער פאליציי

(2) מיר דערוויסען זיך, אז לויט א פעראר־דענונג פונם לאדזער פאליציי־קאמענדאנט, איז דער פערטרעטער פון לייטער פון דער רעזערוו־פאליציי, אספיראנט פראנטשישעק אימירסקי, איבערגעטרא־גען געווארען אויפ'ן אמט פון לייטער ביים 1־טען פאליציי־קאמיסאריאט.

דער ביזאיצטיגער לייטער פונם קאמיסאריאט אספיראנט יוזעף פאדניעשענסקי איז בעשטימט גע־ווארען אלס פערטרעטער ביים לייטער פון 8־טען קאמיסאריאט.

א שטים פון יענער וועלט
תחיית המתים אין א פיעטריקאווער וואהל־קרייז

אין שייכות מיט די שטאט־ראט־וואהלען אין פיעטריקאוו, זענען אריינגעטראגען געווארען פראָ־טעסטען אין 3 קרייזען, און דערביי איז פעסטגע־שטעלט געווארען, אז אין דעם וואהל־קרייז 6 האט צוו. אנדערע אויף דער דארטיגער רשימה פיגורירט דער נאמען פון א געשטארבענעם, פאר וועלכען עמיצער האט אפגעגעבען די שטים.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען, מענער־שוואכע־בעהאנד־לונג און סעקסועלע בעראטונג.
אלע ארט אנאליזען.
נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען.

יודיש קאמעראל־טעאטער, אלעע 1־טער מאי 2.

לעצטע גאסטשפילען פון די בעקאנטע סצענע־ און פילם־ארטיסטען
יאנאס טורקאוו — און — דיאנא בלומענפעלד

לעצטע 2 פארשטעלונגען פון דער „סיבה“. היינט, דינסטאג, 9.30 אוונט
„די סיבה“
4 אקטען (6 בילדער פון לעאנארד פראנק, יודיש: יצחק טורקאוו. אינסצ. א. רעזשי יאנאס טורקאוו
פון 54 גר. ביז 1.50 ווערט געגעבען די זעהר אויסגענומענע פיעסע

מארגען, מיטוואך, פאזיטיוו צום לעצטען מאל צו פראפאגאנדע־פרייזען
„די סיבה“

ס'נעמען אנטייל דער גאנצער אנסאמבל לויט א. ב.: בלומענפעלד דיאנא, ביאלקאוויטש ישראל, גינסבערג יעקב, וויינגאלד שלמה, טורקאוו יאנאס, טופמאן ישעיה, טופמאן מרים, לערער ראמא, קוזניעצאוו לייב, עדם. י. ביאלקאוויטש. אומפרעסאריא: ב. קאגנאס. אינספיציענט: ש. טופמאן
בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון טעאטער.

פרייטאג, 15 ה.ח. פרעמיערע גלענצענדע פרייליכע קאמעדיע **די רומענערין**

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	84.25
3 פראצענטיגע	בוראוולאנע		—	44.00
4 „	דאלארובקא		—	53.40
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)			65.50
8 „	ווארשאווער פאנד־בריף			66.25
8 „	לאדזער „ „			49.50
ענגלישער פונט	—	—	—	26.73
דאלאר — אפיצ.	5.28	נישט אפיצ.	—	5.25
גאלד־דאלאר —	—	—	—	8.91
גאלד־רובל —	—	—	—	4.62
דייטשער מארק	—	—	—	1.96

סקולפטור־אויסשטעלונג פון ה. כיימאוויטש

די אויסשטעלונג האט ארויסגערופן א גרויסע פאראינטערעסירונג. כיימאוויטש, דער לאדזער קינסטלער שטעלט איצט אויס אין לאקאל פון „וויזא“ (שענקעוויטשא 26) זיינע לעצטע ארבייטען פאר די לעצטע יארען. זעהר אינטערעסאנט זענען די סקולפטור־פיגורען און די מעטאל בילדער.

היינט איז דער איינגאנג פריי.

אימפאזאנטע גארטען־פערווי־לונג אין „העלענאוו“

קומענדיגן שבת קומט פאר אין פארק „הע־לענאוו“ די טראדיציאנעלע גארטען־פערווילונג לטובת די בארעכאוו־שולען.

ווי יעדעס יאהר וועט אויך היי יאהר דאס פראגראם פון דער פערווילונג זיין זעהר רייך און פערשידענארטיג.

דער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון דיריגענט פיעטרושקא גרייט צו ספע־ציעל יודישע און פאלקס־מאטיווען. דער „שטערן“־ארקעסטער וועט אויספיהרען ארבייטער־מוזיק ווי אויך לייכט־אטלעטישע פערמעסטונגען פון די שטערן־ספארטלער־פערבאנדען.

היינט ערשטער גאסטשפיל פון אלעקסאנדער גראנאך
אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי“

די פרעמיערע די „גאלדענע לאווע“ מיט אלעק־סאנדער גראנאך אין דער הויפטראלע איז צוליב סבות אומאפהענגיג פון דער דירעקציע נעכטען נישט פארגעקומען און קומט פאר היינט.

די געקויפטע בילעטען זענען אויף היינט גילטיג.

ראדיא־פראגראם
דינסטאג, דעם 12־טען יוני 1934

6,35 גראמאפאן. 6,40 גימנאסטיק. 6,55 גראמאפאן. 7,05 ידיעות. 7,10 גראמאפאן. 7,20 הויז ווירטשאפט. 7,25 פערשידענעס. 11,57 צייט־סיגנאל. 12,05 פרעסע. 12,10 קאנצערט. 1,00 ידיעות. 1,05 אוידיציע פאר קינדער. 1,20 מוזיק. 1,55 „פון ארבייטס־מארק“. 2,00 עקספארט קאמו־ניקאט. 4,00 קאנצערט. 4,40 געזאנג. 5,00 פון פ.ק.א. 5,15 באלעט־מוזיק. 6 רעפעראט. 6,15 קא־מעראל־קאנצערט. 7,45 לאדזער פאסט־קעסטעל. 7,00 פערשידענעס. 7,15 מוזיק. 7,45 שמועסען. 7,50 ספארט. 8,02 פאעזיע. 8,15 אפערעטקע, ידיעות, מוזיק. 10,30 "דער האנדעל מיט לעבע־דיגע סחורה" — רעפעראט פון האלינא שעמיענסקא 10,45 מוזיק. 11,00 ידיעות, קאמוניקאטען.

דייטשע יודען אין ארץ־ישראל
(ענדע פון 5־טע זייט)

האטעלען, רעסטאראנען, קאפע־הייזער.

זיי האבען געבראכט אויך א ביסעל דעם גייסט פון קורפירסטענדאם — וואס איז שוין נישט קיין מעלה.

און זיי האבען געבראכט בויען נייע אינדוסטריען כעמישע פאבריקען, טעכנישע אונטערנעהמונגען.

און זיי טוען עס מיט דער טיכטיגקייט, גרינט־ליכקייט און רוהיגער אונטערנעמערישקייט, וואס איז אזוי כאראקטעריסטיש פאר דעם דייטשען יודען.

ווארים דער דייטשער יוד איז נישט אזוי שפע־קולאטאריש ווי דער פוילישער אדער אמעריקאנער. ער בעמט זיך נישט צו רייך און ווינט־געשעפ־טען. ער וויל נישט גיך רייך ווערען. ער בויט פעסט, מעטאדיש און גרינדליך. איז ער דערפאר א שאפענ־דער און קאנסטרוקטיווער עלעמענט אין אונזער לאנד.

די דייטשע יודען האבען אויך בערייכערט די העברעאישע פראפעסיעס אין אונזער לאנד. עס זענען אנגעקומען גוטע דאקטוירים, אינזשינערען, טעכ־ניקער.

מעדיציניש איז אונזער לאנד איצט פערזארגט און זעלבסטשטענדיג, מען דארף נישט פאהרען קיין אייראפע ווען מען דארף מאכען אנ'ערנסטע אפע־ראציע. אזוי צוליב עפעס א ערנסטער קראנקהייט, ווי דאס איז געווען מיט עטליכע יאהר צוריק.

זענען די דייטשע יודען בכלל א גרויסער קאנסטרוקטיווער כוח און אנ'אמת'ע ברכה פאר אונ־זער לאנד.

ווען היטלער זאל וויסען וואס ער האט אויפ־געטון פאר אונזער לאנד, וואלט ער זיך געריסען די האר פון קאפ־

נייער פאהר־פלאן
אריין אין קראפט דעם 15־טען מאי

פון לאדזער פאבריקס־באהן גייט אפ:

0.10	קיין קאלושעק (אויף טשענסטאכאוו, קראקא, לעמבערג)
3.15	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג ווארשא)
6.05	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג אויף טשענ־סטאכאוו)
7.40	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג ווארשא)
8.05	קיין ווידזעוו
8.55	קיין קאלושעק (זונטאג און יום־טוב פון 20. מאי ביז'ן 16־טען ווזשעשיען)
9.35	קיין קאלושעק (זונטאג און יום־טוב פון 20־טען מאי ביז'ן 16־טען ווזשעשיען)
10.35	קיין קאלושעק (פערבינדונג מיט'ן שנעל־צוג אויף ווארשא און קראקא)
12.20	קיין קאלושעק
13.20	קיין קאלושעק (אין ארבייטסטעג)
14.12	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג ווארשא און טשענסטאכאוו)
14.45	ביעלסק און סקאזשיסקא
15.25	קיין קאלושעק (אין ארבייטסטעג)
16.20	קיין קאלושעק
17.15	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג אויף ווארשא)
17.50	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג אויף ווארשא און קאטאוויץ)
18.40	קיין קאלושעק (אין ארבייטסטעג)
19.25	קיין קאלושעק (אין ארבייטסטעג)
20.00	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג ווארשא און טשענסטאכאוו)
21.35	קיין קאלושעק (מיט פערבינדונג קראקא)
22.50	קיין קאלושעק

פון קאלישער באהן גייט אפ:

0.39	קיין זבאנשין
2.15	קיין לאוויטש
5.05	קיין פויזען
6.04	קיין ווארשא
7.09	קיין גלאוונא (יום־טובים פון 22 טען מאי ביז'ן 17־טען ווזשעשיען ד. י.)
8.08	דורך ווידזעוו קיין טאמאשאוו
8.10	קיין זד.־וואליא
9.03	קיין דאנציג, גדיניע
9.09	קיין פויזען
9.30	קיין גלאוונא (זונטאג און יום־טוב פון 20 מאי ביז'ן 16. ווזשעשיען ד. י.)
10.25	קיין זד.־וואליא (יום־טוב)
12.15	קיין ווארשא
12.35	קיין פויזען, זבאנשין
12.50	קיין דאנציג, גדיניע
14.30	קיין זד.־וואליא
14.35	קיין גלאוונא (פאר יום־טוב פון 19. מאי ביז'ן 16. ווזשעשיען ד.י.)
15.40	קיין פויזען
15.50	קיין דאנציג, גדיניע
16.05	קיין ווארשא
17.20	קיין זד.־וואליא (מיט פערב. אויף קארשניץ)
17.46	קיין גלאוונא
19.14	קיין פויזען, זבאנשין
19.48	קיין ווארשא
20.05	דורך ווידזעוו, דירעקט קיין לעמבערג
21.05	קיין זדונסקא־וואליא
22.00	קיין דאנציג, גדיניע
22.35	קיין זדונסקא־וואליא

ראטעוועט אייער געזונד!
קראנקע אויף רופטורען (בראך־קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־גומי־באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפן ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים בראך־קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספע־ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך־באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען־ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל־גארסעטן אויף ביינער־שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא־פעדישע הייל־אפאראטען אויף פלאטפוס.

פעציעלע איינלאגען לויט גיפס־מאדעלען. אויף זשילאסעס. — גומי־זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל־ארטאפעדיע
Spec. Ortop. **O. PETRYKIEWICZ** אויס לעמבערג
לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)
(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס־באהנהויף
בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איז אומבעדינגט נויטיג.
צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק־בריף.
(אין זגערזש אויף טלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

קלאנג־קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

הייגט פרעזענטירעז מיר דאס גענינאלע קינסטלער־פארל
Marja Dressler, Wallace Beery
„היט דיין מאן"
אויסערן פראגראם: קלאנג־צונאבע פון P. A. T. אויך אקטואליטעטן פון FOX

אין אימפאנירענדען מייסטערווערק, וואס איז פול מיט לעבענס־רעאליזם א. ג. דראמע, וואס ריהרט און ברענגט צום לאכען ביז טרעהרען. —:— רעזשי פון בעקאנטען
Mervin le Roy
אנהייב 4 א זייגער נאכמיטאג.

קלאנג־קינא־טעאטער
„CZARY"
אנהייב 4 נאכמיטאג.

א פילם, וואס אלע יודען מוזען זעהען! דאס גרעסטע מייסטערווערק פון גרויסען יודישען קינסטלער
מאררים שווארץ „יזכור"
היינט און פאלגענדע טעג! דער פילם ווערט גערעדט און געזונגען אינגאנצען אויף יודיש. — אין די הויפטראלען: בערטא גערסטען, לאזאר פריד, טענען האליך, בינא אבראמאוויטש, בן־אדלער.
אויסערן פראגראם: CONGORILLA
די פרייזען פון די פלעצער זענען נישט געהעכערט.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

2 קוואליפיצירטע ערשטקלאסיגע ריכטעוועגס צום טיש קענען זיך זאפארט מעלדען ביי דער פירמע גרינבערג, שרודמיעסקא 6. 2471

אנ'אינקאסענט פון א געזעלשאפטליכער אינסטיטוציע קען בעקומען א זעהר לייכט און גוט געבען־פערדינסט. מעלדען זיך צום דענטיסט הורוויטש, לודניאווא 34, צו הערן יאקובאוויטש פון 9 ביז 10 אינדערפריה און פון ... ביז 10 אווענד. 2471

ס'ווערען געזוכט יונגלעך קיין ... לומנע צו פערקויפען טשאסטעס. ווענדען צו קינרוס, זאוואדזקא 17. 2472

ס'ווערט געברויכט א קוואליפיצירטע קראפט־שפולערין צו וויגאניע, ווי אויך לערן־מיידעל צו שפולן פעטריקאווער 15 אין דער סוויטער־פאבריק.

ראקאלען

אוועקציגעבען א גרויסען טייל ... א גרויס פראנט־געשעפט אויף פיעטריקאווער נאס, צווישען פאלודניאווא און וואלבאשסקי, אויף מאנופאקטור און גאלאנטעריע. שותפות נישט אויסגעשלאסען. קליינגען טעל. 29־194. 247

פערשידענעס

קיין פראנקרייך וועל איך מיטנעמען צוויי פערזאן. מעלדען זיך צו ... בערגאווא, נאווראט 34, וו. 8, פרא... 3 שטאק, פון 1—10 מיטאג.

ס'איז פערלוירען געווארען עטלעכע בלאנקא וועקסלען מיט דער אונטערשריפט לייב בערקענשטאט און מ. ה. פאוויטש. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. אפצוגעבען געגען ... לוינונג צו מ. יוזעפאוויטש, פאביאניצער מאידאנא 8. 2...

Wspólnik do przedsiębiorstwa przemysłowego z kapitałem ...0.– poszukiwany. Oferty pod „...owość i zysk". 2471

א טיכטיגער יונגערמאן, געווען לענגערע צייט אין א מעכאנישע ... בעריי אלס עקספעדיענט און בוכהאלטער, זוכט בעשעפטיגונג ביי וואס עס זאל זיין פאר א מינימאלען לוין. בעסטע רעפערענצען. אפערטען אין אדמ. אונטער „טיכטיג".

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין־קראנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום־טוב פון 9 - 1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע - זאל פאר פרויען.

LECZNICA
chorób nszu, nosa i gardła
מיט שטענדיגע בעטען
עס ארדינירען די דאקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYNSKI
Dr. ITELSON chor. wewn.
od 3–4 po poł.
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

Dr. med.
WIKTOR MILLER
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. רעומאטיזם, ארטעריאזיום, פיזיקאלישע טעראפיע.
אל. קאשטשושקי 13, טעל. 146-11
נעהמט אן פון 4—6.
אין דער לעטשניצע „Vita" פון 12—1.

ברוך־קראנקע!!!

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל־אנשטאלט אין לאדז, פון דעם איז גאנץ פוילען בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

J. Rapaport

אין דער ארטאפעד. הייל־אנשטאלט, ספעציעל פאר אלערהאנט ברוך־קראנקע (רופטורען) ביי מענער, פרויען און קינדער, ווי אויך פאר אלערהאנט קאליקעס און פעהלערן פון גוף. אלע ליידענדע אויף די שווערסטע, פערעלטערטסטע און געפעהרליכסטע ברוכען הערען מיט דעם גרעסטען ערפאלג, אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער געהיילט.

ברוך־ליידענדע!
פערלאזט נישט די קראנקהייט, — ווייל דער ווינקעל־ברוך אז מען פערנאכלעסיגט ווערט ער גרויס ווי א מענשען־קאפ, און עס פאלט ארויס

אין דעם כיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה. פון פערדרייען זיך די קישקעס קאן מען ווערען ברענדיג און שטארבליך. — ספעציעלע ארטאפעדישע גומי הייל־באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל־אנשטאלט בעזייטיגען שנעל און זיכער די שווערסטע און געפערליכסטע ברוכען סמעץ ארטאפ הייל־באנדאזשען פאר צוריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס ווי אויך ספעציעלע איבערזייטיגע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך־באנדאזשען געגען אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלע־ארט פעהלער פון גוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל־אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די הייל־בארסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מעטאדע ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־גארסעטען און אפאראטען פאר פערקריפונג פון רוקען־ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביינער שווינדזוכט, ליימונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע, קינסטליכע גומענע הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שטערצליכע פלאטפיס לויט גיפס־מאדעל.

אכטונג! אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל־אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיקע, פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע־כאריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל־אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

דאנקזאגונג.
היערמיט דריקען מיר אויס אונזער הערצליכען דאנק דעם גרויסען און איינציגען ארטאפעד. ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט אין לאדז, תאולמשאנסקא 10 פראנט, פארטער, פאר זיין וואונדערבארע און ערפאלגרייכע קורירונג צו אונזערע זעהר שווערע קראנקען־פעלע האט דיר. י. ר. אינגאנצען וואונדער בעוויזען דערמיט, וואס אהן שום מעסער־אפעראציע האט ער אונז פאלשטענדיג אויסגעהיילט אזוי, אז מיר פיהלען זיך אמבעסטען, פאר וועלכעס מיר בלייבען איהם אייביג דאנקבאר.
(—) (—) ד"ר בערגהאף, ארצט. אהרן מיכאלאוויטש, בלאשקי. יוזעף רידעל, כאיני. הרב א. קראהן. לעאפאלד רינדפלייש. הענריך דיליאן, לאדז. י. זילבערשפיץ, לאדז, פראנציסקאנער 56.

אנ' אמת'ע טרייסט פאר נערוועז־ליידענדע!

אט איבערראשענדע פערענדערונג און א טער־העלטניסמעסיגער קורצער צייט שוין אין משך פון עטליכע וואכען בעווירקט אונזער אויסגעפרובטער נאהרונגס־פרעפאראט.

גראטיס און פארטא־פריי

שיקען מיר אלע, וועלכע ווענדען זיך צו אונז נאך אב'אויספיהרליכע אבהאנדלונג פון דעם דאזיגען נאהרונגס־מיטעל. די צאהל פון די, וועלכע האבען זיך צוגעהערט צו אונזער עצה און דאדורך זענען זיי פון זייערע ליידען בעפרייט געווארען, איז אויסערגעוועהנליך גרויס.
שרייבט נאך היינט אויף פאלגענדע אדרעס:
Pannonina-Apotheke, Budapest 72
Postfach 83, Abt. 136.

ארטאפעדישע אנשטאלט
ר. קאוואלסקי,
ליסטאפאד 26, טעל. 132-59 11
ווי אויך דער זוהן ז. קאוואלסקי, פעטריקאווער 62 טעל. 243-93 — עלטסטער ארטאפעדישער אנשטאלט געגרינדעט אין יאהר 1895 עמפפעהלט פאר קראנקע אויף ברוכען, גארסעטען אויף זעמטליכע פערקרימונגען פון רוקען־ביין, אלערליי ארט פראטעזען אויף פיס און הענד, אויף פערשידענע פערקריפלונגען. נאך־אפעראציאנס־בויך־פאסען אויף נערקעס, אויף אראפלאזען זיך פון מאגען ווי אויך איינלאגען אויף פלאטפוס א. ז. וו.
דער אנשטאלט ווערט אנגעפיהרט אונטער דער פערזענליכער פאכמענישער לייטונג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען פאר גענצליכע אויסקורירונג פון פערעלטערטע פערקריפלונגען.

Z prawami szkół państwowych
Gimnazjum Żeńskie JÓZEFA ABA
oraz **Szkoła Powszechna**
w ŁODZI, Legjonów 10, tel. 122-12.
איינשרייבונגען אין די גימנאזיאל־קלאסען ווי אויך אין די פאלקסשולען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט אין די אונטערריכטס־שעהן.
אין די I קלאס פאלקשולע ווערען אנגענומען מיידלעך און יונגלעך פון 6 יאהר אן אהן עקזאמען
578

Dr. med.
OŁ. ZADZIEWICZ
ספעציאל־ארצט פאר האלז, נאז, אויערן און קעהל־קאפף־קראנקה.
Piotrkowska 164
tel. 125-26.
נעהמט אן פון 4 ביז 8 אווענד.

Dr. med. CZESŁAW ROSTKOWSKI
HOMEOPATA,
przeprowadził się na ul.
Ewangielicką 16 Tel. 172-80

Mentopinol-Glob
א מיטעל געגען סובאטעס, אסטמע און ליידען פון אטעם־וועגען
„Uniwersal"
היילט רעומאטיזם און אלערליי נערווען־ווייטאגען.
„Hebrolin"
א מיטעל געגען לישאיעס, ענזעמע און הויט־שמערצן.
Bobo - Glob
פודער פאר קינדער.
Proszek „Glob"
בעזונדער קאפ־ווייטאג.
עמפפעהלט
Laboratorjum przy Aptece
Dr. Far. ST. TRAWKOWSKIEJ
w ŁODZI.

אנאנסען־פרייז פאר א מילימעטער־שורה
פאר'ן טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב־יו"ט — 24 גר. אין דער צייט שפאלטען 4
אין טעקסט — 40 ... — 60
נאך'ן טעקסט — 12 ... — 18
אויפ'ער דער טעקסט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט
נעקראלאגען — 20 גר. א מ/מ (אין דער צייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.
אבאנאמענטס־פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא — 1 דאל.
מערלערן, וועלכע עגדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס
פאר'ן אינהאלט און פאר מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע קען בייטאג און ...

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 24.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

דייטשע יודען אין ארץ ישראל

זיי טרעטען אויס נייע וועגען און שאפען נייע אינדוסטריעס, וועלכע ארץ ישראל האט ביז יעצט נישט געהאט.—ווי אזוי זיי פאסען זיך צו צום נייעם לאנד

פון מ. דאנציס.

די לעצטע אויסגערעכענטע פינקטליכע סטאטיסטיקער: ארום עלף טויזענד דייטשע יודען האבען איינגעוואנדערט לעצטען יאהר קיין ארץ־ישראל.

ווען איך בין אבער דארטען געווען האט זיך מיר געדוכט, אז אלע זעקס הונדערט טויזענט דייטשע יודען האבען פערלאזען דאס פערשאלטענע דייטשלאנד און אריבערגעקליבען זיך אין אונזער לאנד.

ווארים וואו איך בין געגאנגען האב איך זיך אנגעשטויסען אויף דייטשע יודען: אין די קאפע־הייזער און האטעלען, אין קבוצה, קאלאניעס און שטעט, אויף די ראגען פון די גאסען און אויף די שאסעען און אפגעלייגטע גאסען.

אט געהען א גרופע יונגעלייט און מיידלעך אויף דעם שמאלען וועג וואס ציהט זיך ביי די זייטען פון די פעלדער. דארף מען נישט זיין קיין שטערענזעהער צו טרעפען אז דאס זענען דייטשע איינגעוואנדערטע.

מ'דערקענט זיי אויפ'ן ערשטען קוק.

דאס זענען די ערשט־אנגעקומענע, זיי געהען נאך דערווייל בעטראכטען אונזער לאנד, בעקוקען די קאלאניעס און שטעט.

סוען זיי עס אויף דעם דייטשען טוריסטען־שטייגער, מ'פאהרט נישט אין אויטאמאבילען, אדער אויטאבאסען, נאר מ'לאזט זיך פיהרען פון אייגענע קרעפטיגע, יונגע, געניטע פיס.

ערשט מיט א יאהר צוריק האבען זיי אפשר געקלעטערט די אלפען, אדער די טיראל־בערג, צי אומגעוואנדערט איבער די שאטענדיגע שטעגען און וועגען פון שווארצוואלד.

איצט שפאנען זיי איבער די פעלדער און טראקטען פון ארץ־ישראל.

שפאנען מיט בריט צעשפרייטע, פערגאפטע אויגען, ווי אריבערגעטראגענע אין אן אויסטערלישער, וואונדערליכער וועלט, א וועלט וואס זיי האבען אפשר אפילו אין זייער חלום נישט געזעהן.

ווער ווייסט פאר וויפיל פון זיי איז פאלעסטינע, איבערהויפט ארץ־ישראל, געווען א פרעמדער, גאר נישט־זאגענדיגער נאמען, א ווייט, אפגעלייגט, אומבאמערקט פינטעלע אויף דער געאגראפישער קארט.

האט זיי אבער היטלער דערמאנט, אז ס'איז פערהאן פאלעסטינע אויף דער וועלט.

שפאנען זיי איצט איבער דער דאזיגער פאלעסטינע, בעטראכטען איהרע פעלדער און קאלאניעס, איהרע פרדסים און וויינגערטנער און אויפגעוואכטע פיערען צעצינדען זיך ביי זיי.

און דאס פרעמדע, פראסטיגע ווארט „פאלעסטינע" שמעלצט זיך שוין איבער ביי זיי אין דעם צינדענדיגען, דינגענדיגען נאמען „ארץ־ישראל".

נישט לאנג צוריק האבען די דאזיגע בחורימ'לעך און מיידלעך געזונגען אפשר „די וואכט אם ריין", „דייטשלאנד איבער אלעס". גיט זיי אבער א פאר וואכען צייט אין אונזער לאנד און איהר הערט פון זייערע העלזער זיך ארויסרייסען לוסטיג־קלינגענדיג דאס חלוצים־ליד.

אנו הולכים, אנו באים,
יש עבודה עד בלי די.
נטע עצים על הסלעים,
גם בהר גם בגיא,
אנו נסל את הכבישים,
נחצב צור לאבני ־ניר,
„היחד" יענו הפטישים
בשירתנו את השיר.

האב איך שוין טאקע געזעהן אט די דאזיגע ביי'־איינגעוואנדערטע דייטשע חלוצים אין די הונדערטער אין די קאלאניעס און קבוצות פון אונזער לאנד.

איך האב זיי געזעהן ארבייטען אויף די פעלדער און אין די פרדסים און וויינגערטנער.

איך האב זיי געזעהן ארבייטען ביי די נייע בנינים וואס בויען זיך אין די הונדערטער אין חיפה, תל־אביב און ירושלים.

און נאך האב זיי געזעהן קלאפען שטיינער אויף דעם „כביש" און אויסהאקען שטיינער אין די שטיינהאקערייען אדער ווי מען רופט זיי אין העברעאיש „מחצבות".

און זיי זענען בעדיגער אין רעסטאראנען און האטעלען.

פון די קארגע עלף טויזענט יודען וואס האבען דעם יאהר איינגעוואנדערט, זענען ארום דריי טויזענט אוועק ארבייטען ביי דער ערד.

יעדער קאלאניע און קבוצה האט גענומען אויף זיך צו פערזארגען מיט ארבייט א געוויסע צאהל דייטשע יודען.

אין מאנכע קאלאניעס און קבוצות האט מען שוין געבויט פאר זיי ספעציעלע הייזער, דערווייל צונויפגעשלאגען פון האלץ. ס'מאכט אבער נישט אויס, ווארים א סך קבוצה'ניקעס וואוינען נישט אין קיין בעסערע.

און דארטען וואו מ'האט נאך דערווייל נישט געקאנט אנגרייטען קיין הייזער האט מען אויפגעשטעלט מיליטערישע ביידלעך.

מאכט עס אויך נישט אויס, ווארים א סך אלטע חלוצים האבען יאהרען און יאהרען געלעבט, גע־פיבערט און געווייטאגט אין אזעלכע ביידלעך.

* * *

ווי אזוי פאסען זיך אריין די דאזיגע מענשען אין דעם ארץ־ישראל'דיגען לעבען?

איך האב געשטעלט די פראגע צו צעהנדליגער טוער אין אונזער לאנד און דער ענטפער פון יעדען איז געווען:

„אויסגעצייכענט".

די דייטשע חלוצים האבען מיט זיך געבראכט א וואונדערליכען אידעאליזם און א זעלטענע צו־פאסונגס־פעהיגקייט.

נישט נאר היטלער, נאר טאקע זיי אליין הא־בען פערבראכט היינטער זיך אלע בריקען מיט זייער פערשאלטענעם „פאטערלאנד".

אין „דער היים" איז מען געווען סטודענטען אין אוניווערזיטעטען, דאקטוירים, אדוואקאטען, זשור־נאליסטען, האט מען אבער אויפ'ן וועג אריינגע־ווארפען די טעקסט־ביכער אין ים, צעריסען די דיפ־לאמען, די מאנוסקריפטען, און מ'איז געקומען מיט איין שטרעבונג און ווילען: אנהויבען א ניי לעבען, איבערבויען אליין זיך אויפ'סניי, אויפלעזען דאס אלטע, דאס דייטש־גלות'דיגע, ווי מען לעזט אויף די פסולת אין גאלד אין א שמעלצטיגעל

און מ'האט עס אויך בעוויזען.

טרעפט איהר צווישען די דייטשע חלוצים, וואס איהר באגעגענט אויף די פעלדער, אין די פר־דסים און וויינגערטנער יונגעלייט, וואס זענען ערשט נעכטען געזעסען אויף דער אוניווערזיטעטס־באנק אדער וואס האבען שוין געהאט דיפלאמען פון דאק־טוירים און אדוואקאטען.

האב איך באגעגענט מיידלעך אין די קבוצות און קאלאניעס, וואס ערשט מיט עטליכע חדשים צו־ריק האבען זיי שטודירט אין די אוניווערזיטעטען פון בערלין און קעניגסבערג, אין די קונסט־שולעס פון מינכען, אין דער קאנסערוואטאריום פון דרעזדען.

היינט ארבייטען זיי מיט'ן פיאש אין די פעל־דער אדער זיי שטעהען אויף לייטערס אנגעשפארט אן די מאראנצען ביימלעך און שניידען מאראנצען אדער זיי מעלקען קיה. אין דער פרייער צייט לער־נען זיי מוזיק, טענץ, אטלעטישע איבונגען מיט די קינדער.

און אזוי גיך ווי זיי קומען אין לאנד נעמען זיי זיך באלד לערנען העברעאיש און באהערשען די שפראך אין א מערקווירדיג־קורצער צייט.

ווארים פון דער אלטער היים האבען זיי מיטגע־בראכט דעם טיפישען דייטשען פלייס, די כאראקטער־ריסטישע דייטשע טיכטיגקייט און גריגטליכקייט, לערנען זיי העברעאיש נישט אויפגעכאפט, נאר מעט־האדיש. פון סאמע פונדאמענט, מ'„שטודירט" די העברעאישע גראמאטיק, מ'„שטודירט" יודישע גע־שיכטע, מ'נעמט באלד לייענען די פרעסע און לי־טעראטור.

האב איך באגעגענט דייטשע יונגעלייט און מיידלעך, וואס זענען נישט מעהר ווי עטליכע חדשים אין לאנד און זיי רעדען שוין אן אויסגעצייכענטען העברעאיש.

און די זעלבע טיכטיגקייט און גריגטליכקייט ווייזען זיי אויך ביי דער טאג־טעגליכער ארבייט, פיהרער פון קבוצות און קאלאניעס האבען מיר געזאגט, אז די דייטשע חלוצים זענען פעהיג און זעהר ארבייטסאם זיי כאפען גיך „דעם שנייט", זיי טויגען זיך אויס צו אלץ, זיי זענען אויך גוטע חברים און פאסען זיך אריין אין דער סביבה פון די קבוצות.

קומען אבער אויך פאר שטילע טראגעדיעס.

אין „דגניה" איז אנגעקומען א דייטשער יונ־גערמאן מיט זיין פרוי. ער איז געווען אין דייטש־לאנד אן אנגעזעהענער מיטגליד פון דער סאציאל־ליסטישער פארטיי, זיין פרוי, אויך א סאציאליסטקע און אן אינטעליגענטער מענש.

זיי האבען ביידע געוואלט ארבייטען נאר אין א קבוצה און נישט אין קיין פריוואטער קאלאניע, ווארים דאס קאמונאלע לעבען האט זיי מעהר אימ־פאנירט. „ווי קאן איך געהן ארבייטען פאר א פריוואט טען אונטערנעהמער"? האט דער יונגערמאן גע־טענה'ט.

זענען דאס פאר־פאלק אנגעקומען קיין „דגניה" מען האט זיי אריינגענומען „אויף פראבע", צו זעהן ווי ווייט זיי וועלען זיך אריינפאסען אין קבוצה־לעבען.

האבען זיי אפגעארבייט א חודש, און קיינער איז פון זיי געווען צופרידען. ביים סוף חודש געהט־צו דער יונגערמאן צו דעם פיהרער פון „דגניה", יוסף באראץ, און גיט צו איהם א זאג: „כ'דענק, אז איך מוז אייך פערלאזען".

„פארוואס"? האט איהם באראץ געפרעגט, „מיר ווילען גראד, אז איהר זאלט בלייבען, איהר האט זיך דאך שוין מיט אונז איינגעלעבט פאר דעם חודש, און מיר זענען מיט אייך צופרידען".

„איך וויל אווראי בלייבען", האט דער יונגער־מאן געענטפערט, „איך קאן אבער נישט צוליב מיין פרוי".

„וואס איז מיט איער פרוי? זי וויל דא נישט זיין?"

„מיין פרוי וויל אויך בלייבען; איך ווייס אבער נישט צי איהר וועט זי וועלען", האט דער יונגערמאן א זאג געטון און גענומען זיך ווישלען און אוועקגעדרעהט די אויגען.

„זאגט מיר ווען וואס האנדעלט זיך?" איז באראץ צו איהם צוגעשטאנען.

„פערשטעהט איהר מיך", האט דער יונגער־מאן אנגעהויבען, פלאנטערענדיג מיט דער צונג, „ווען מיר זענען אנגעקומען אהער האב איך אייך נישט דערציילט דעם אמת, אז מיין פרוי איז א קריסטין"... ביים יונגענמאן האבען זיך בעוויזען טרעהרען אין די אויגען.

האט די קבוצה באלד אפגעהאלטען א פער־זאמלונג און מ'האט איינשטימיג בעשלאסען, אז דאס פארל זאל בלייבען אין „דגניה".

די בלאנדע, נארדישע טאכטער, האט מיר באראץ דערצעהלט, איז אגב איינע פון די בעסטע און איבערגעגעבענסטע ארבייטארינס פון „דגניה".

עהנליכע געשיכטעס זענען פארגעקומען אין אנדערע קבוצות.

* * *

זעהט מען אין ירושלים און אין תל־אביב און חיפה הילצערנע הייזלעך, געבויט פון קאסטענס, אין וועלכע די דייטשע יודען האבען געבראכט מא־שינען און סחורה.

מאנכע פון זיי וואוינען טאקע אין די שטיבלעך וואס זיי האבען פון די קאסטענס אויפגעשטעלט.

די ברעטער טראגען נאך די אויפשריפטען „האמבורג". „קעניגסבערג", „שטוטגארט", „ברע־מען".

און די דייטשע יודען האבען אריינגעטראגען אזא פארביג לעבען אין ארץ־ישראל, זיי האבען גע־עפענט אין תל־אביב, חיפה, ירושלים, און מבריה

(ווייטער זעה 9. זייט)

צוויי מאראנען

א געשיכטע פון נאצי-דייטשלאנד

פון חיים בערג.

(4

די זינגערין איז געווען פון יודישער אפשטא־מונג. ער האט איב'ם טאג פאר'ן אינצידענט מיט די ברוינע העמדלעך מיט איהר געגעסען אוונטברויט אין איינעם פון די בעריהמטע בערלינער האטעלען. און זי געווארענט נישט אויפצוטרעטען אויפן קאנ־צערט, ווייל די נאציס וועלען איהר זיכער אויספייפען, אויב נישט בעווארפען מיט פוילע אייער, די פרימאדאנא האט זיך אבער אויסגעלאכט פון זיינע ווארנונגען.

זי... זי וועט אויסגעלאכט ווערען? כא־כא־כא! זי וועט עפענען איהר מויל, ארויסלאזען פויגעל־טריל, און אפילו די נאציס וועלען פערכישופט ווערען פון איהר געזאנג. און איהר אפלאדירען! איין מאל האט זי געזונגען אויף זייערע וואוילטעטיגע קאנצערטען? כא־כא־כא! חוץ דעם, וואס פאר א יודין איז זי? די מאמע א קריסטין, די טאכטער פון א דייטשען גענעראל און געוועזענע פרוי פון א דייטשען באראן, איהר פאטער, דער צווייטער מאן פון איהר קריסטליכער מוטער, איז אפילו פון יודישער אפשטאמונג, אבער שוין לאנג א קריסט, און דערצו נאך א פראפעסאר פון כעמי מיט א נאבעל־פרייז, וואס האט זיך אויס־געצייכענט אין קריג און געבראכט אזויפיל קרבנות פארן פאטערלאנד, 2 זיהן, איהרע ברידער, זענען גע־פאלען אויפ'ן שלאכט־פעלד, און איהר פאטער האט מיט זיינע וויסענשאפטליכע ערפינדונגען מעהר גע־האלפען דאס פאטערלאנד אין דער מלחמה, ווי א גאנצע ארמיי, אויסער דעם, איז זי אין פולער איינפערשטענדניש מיט די נאציס; און איינע פון די פיהרער, איהרע פערזענליכע און בעסטע פריינד, ווייסען דאס...

ווען דער מארקיז אבער האט, נאכן באראנס בעזוך, איבערגעלייגט אין די אוונט־צייטונגען אז איהר פאטער, דערזעלבער פראפעסאר און נא־בעל־געווינער האט רעזיגנירט פון זיין אמט, און ווען ער האט איבערגעלייענט די קאמענטארען פון דער נאצי־פרעסע אויף דער רעזיגנאציע, האט ער זיך דערמאנט אן דער זיכערקייט פון דער זינגערין מיט די נאצי־סימפאטיעס מיט אן אפגעריסען הארץ... איצט איז ער נאך מעהר ווי דאן, ווען ער האט איהר געווארענט, געווען זיכער, אז די נאציס וועלען איהר אראפשטעלען פון דער ביהנע מיט א מיאוסען סקאנדאל, אז זי נויטיגט זיך אין זיין שוץ און אז ער מוז זיין אנוועזענד ביי דעם קאנצערט.

דער מארקיז האט זיך אפילו נישט איבערגע־טון אין טעאטער־קליידער פאר דעם און איהם גע־בליבען צו ווייניג צייט ער איז ארוים אין גרויס איילעניש פון דער געזעלשאפט, ער האט אבער אפי־זיכטליך גענומען א טאקסובקע און נישט זיין איי־גענעם אויטאמאביל, וועלכער האט געקאנט דער־קענט ווערען פון דער פאליציי, און איז אוועק צום טעאטער, וואו דער קאנצערט האט געזאלט געגע־בען ווערען.

די געהיימנישפולע לאבאראטאריע

ווען דער מארקיז איז צוגעפאהרען צום טע־אטער. איז שוין געווען צו שפעט.... דער סקאנדאל האט זיך אפגעשפילט זעהר שנעל אין דעם ערשטען מאמענט וואס דער פארהאנג האט זיך אויפגעהוי־בען און די פרימאדאנע איז ערשינען פאר דעם נאצי־פובליקום, די טאקסי, אין וועלכער דער מארקיז איז געקומען, האט זיך שוין נישט געקאנט אפ־שטעלען פאר דער טיר פון טעאטער, די גאנצע גאס צווישען דער טיר און דער טאקסי איז געווען פערבלאקירט מיט א גרויסען עולם, אין דעם מא־מענט וואס ער איז ארויסגעשפרונגען פון דער טאקסי האט ער דערזעהן פון ווייטענס, ווי די אוניפאר־מירטע בעדינער פון טעאטער פיהרען פון די טרעפ אונטער די הענט, א פרויען־געשטאלט, זיי האבען איהר מעהר געטראגען ווי געפיהרט... א צווייטע פרוי איז באכגעגאנגען און הויך היסטעריש גע־וויינט, איהר געוויין איז דערטרונקען געווארען אין דעם קאצעניאמער מיט וועלכען די נאציס און דער עולם האבען פערפאלגט די צוויי פרויען, פערשטעלט פון עולם, וועלכער האט דערמאנט אן א ווילדען המון פון מענשליכע בעסטיעס אין א רוימישען צירק, וואס זעהט פאר זיך ווי ווילדע חיות צער־רייסען לעבעדיגע מענשען. דער מארקיז האט נישט געקאנט זעהען ווער די צווייטע פרוי איז., דער פרי־מאדאנאס מוטער אדער איהר דינסט. דאס גאנצע בלוט איז איהם אריין אין מארך און אין פנים, פון דער ווילדער בארבארישער סצענע. ער האט זיך גענומען מיט ביידע עלענבויגענס שטופען און זיך מאכען א וועג צו די צוויי פרויען צווישען דעם געפאקטען עולם, דער עולם האט אבער איהם גע־שטורכעט און געשטופט צוריק, און איידער ער האט דערגרייכט דעם אויטאמאביל אין וועלכען מען האט אריינגעטראגען די האלב־פערחלשטע פרימאדאנא האבען פאליציאנטען די טיר פון אויטאמאביל פער־מאכט און צעגלעדיג זיך פון ביידע זייטען אויף די טרעפלעך איהם ארויסגעפיהרט פון דעם ווילדען מענשען־געדרענג...

דער מארקיז איז צוגעלאפען צו דער טאקסי און האט געהייסען דעם שאפער נאכפאלגען און נישט פערלירען דעם אויטאמאביל, זיך מאכען שנעל א וועג צווישען דעם עולם, איז געווען אונמעגליך, די טאקסי האט זיך געמוזט פערקריכען און בעה מען אנאומוועג, און אין דער צייט וואס ער האט פערלוירען אויף דעם אומוועג איז דער אויטאמא־ביל פערשוואונדען...

דער מארקיז האט דעם שאפער געגעבען דעם אדרעס פון דער פרימאדאנאס וואוינונג, די טאקסי איז אהין געקומען פאר דעם אויטאמאביל, דער אוי־טאמאביל אבער איז שוין אהין די נאכט נישט געקומען.

פראפעסאר ח., דער פרימאדאנאס פאטער, האט דעם גאנצען יאהר געלעבט נישט אין בערלין, נאר אויף זיין גוט, וואס האט זיך געפונען אנ'ערך 50 קילאמעטער פון בערלין. צו זיינע לעקציעס פלעגט ער יעדען טאג פאהרען אין אן אויטאמאביל און פערוויילען אין דער אוניווערזיטעט נאר א וויפיל, וויפיל זיינע לעקציעס האבען געדויערט. אפילו די לייטונג פון דער כעמישער לאבאראטאריע איז איי־בערגעגאנגען צו זיינע אסיסטענט פראפעסארען, און ער האט דער לאבאראטאריע געשאנקען זעהר ווי־ניג צייט, פאר זיינע פריוואטע כעמישע פארשונגען האט ער געהאט אן אייגענע רייך אויסגעשטאטעטע לאבאראטאריע אויף דעם גוט.

וועגען דער פריוואטער לאבאראטאריע אויף זיין גוט, וואס איז געווען אויסגעשטאט מיט מיה פון די בעסטע סארטען וואס ער האט אליין ספע־ציעל קולטיווירט זייער אין די אקאדעמישע קרייזען ארומגעגאנגען גאנצע לעגענדעס. די לעגענדעס האבען געהאט פסיכאלאגישע אורזאכען, נאך דער פער־שפילטער מלחמה האט זיך דער וועלט־בעריהמטער כעמיקער און שאפער פון די געפעהרליכסטע גאזען איינגעאנצען צוריקגעצויגען פון עפענטליכען לעבען אין די אקאדעמישע קרייזען און האט די גאנצע צייט פערבראכט אויף זיין גוט און אין פריוואטער לא־באראטאריע מיט צוויי יודישע אסיסטענטען.

דער פאקט אליין, וואס דער פראפעסאר האט געארבייט נישט אין דער אוניווערזיטעטס לאבארא־טאריע, נאר זיך געשאפען א פריוואטע אייגענע, האט געמוזט שאפען אזוינע לעגענדעס.

איין לעגענדע האט געזאגט. אז דער פראפעס־סאר ארבייט אויף זיין אלטען געביט און האט שוין געשאפען א גאז, וואס קאן מיט איין טראפען פון א פליהער־מאשין טויטען א גאנצע ארמיי אין די אקאפעס.

אט די לעגענדע האט דער פראפעסאר עטליכע מאל פיערליך אפיציעל דעמענטירט אין דער פרעסע, פערזיכערענדיג די וועלט, אז עס איז גאר ליגען; אז ער האט, דעם צוויג, צוליב הומאניטערע אורזאכען, איינגעאנצען אויפגעגעבען. און וועט זיך צו דעם פראפעסארס ערקלערונגען אין אינטערוויאוס מיט קיינמאל צוריק נישט אומקעהרען...

אבער גראד דער פייערליכער טאן פון דעם קארעספאנדענטען פון דער אויסלענדישער פרעסע, האט ערשט געהאלפען פערשפרייטען די לעגענדע, כ'לעבען. מיט וואס דען וועט זיך דער בעריהמטער פראפעסאר אפגעבען אין זיין פריוואטער לאבארא־טאריע. וואס געפינט זיך ערגעץ וואו אויף א גוט. איז מיטען פון א געדיכטען וואלד, צו וועלכער עס זענען צוגעלאזען געווארען בלויז צוויי אסיסטענטען זיינע, אז נישט מיט פלענער פון א נקמה־מלחמה אין נישט מיט נייע גאזען.. וואס זאלען געבען דייטש־לאנד דעם זיג אין א מלחמה? די קלאנגען און די א"טע אינטערוויאוען וואס קארעספאנדענטען פון אויסלענדישע צייטונגען האבען פון איהם פערלאנגט צוליב די קלאנגען. האבען געבראכט דעם פראפע־סאר דערצו, אז ער האט איינגעלאדען די אינטערנא־ציאנאלע קאמיסיע גופא, וואס האט איבערוואכט דייטשלאנדס ענטוואפנונג, צו מאכען אן אינספעקציע אין זיין לאבאראטאריע און זיך איבערצייגען אין דער גרונטלאזיגקייט פון דער לעגענדע.

(ווייטער מארגען).

האנדווערקעריי און האנדעל

הנחות אין „ריטשאלט"-אומזאץ-שטייער

וויכטיגער צירקולאר פון פינאנץ-מיניסטעריום לטובת האנדווערקער און קליינהענדלער

דאס פינאנץ-מיניסטעריום איז נאכגעקומען דעם פארלאנג פון די האנדעלס-קאמערן און קליינ-הענדלער-ארגאניזאציעס און ארויסגעגעבן א ציר-קולאר ב. ל. ד. פ. 16536/4/34 וועלכע לויטעט: אויפן סמך פון ארט. 94 בעפולמעכטיגט דאס פי-נאנץ-מיניסטעריום די שטייער-אמטען צייטווייליג צו בעגרענעצן דעם ריטשאלט-שטייער פארן יאהר 1934 אין פאל ווען דער אומזאץ אין פערגלייך מיטן יאהר 1933 (געשאצט) אדער מיט די יאהרען 1932/33 (ריטשאלט) איז שטארק געפאלען. דעם אונטערשיד דארפען די שטייער-אמטען אנולירען אין סוף יאהר 1934. די הנחה קען נאר אנגעווענ-דעט ווערען אויף אינדיווידועלע ביטעס אריינגע-טראגען אמשפעטסטענס דעם 30 ד. ח. די ביטעס דארפען אריינטראגען נאר אזעלכע צאהלער ביי וועלכע דער ריטשאלט איז שטארק גרעסער ווי דער אומזאץ אין יאהר 1933.

דער צענטראלער קליינהענדלער פעראיין, פאמארסקא 15 שיקט אפ (מיטן סוף פון דעם חודש א רשימה פון די וועלכע זענען בעוואלהם געווא-רען מיטן ריטשאלט צו דער האנדעלס-קאמער, וועלכע וועט זיך שטארק פעראינטערעסירען מיט דער פינאנץ-קאמער, שטייער-אמטען און קליינהענד לער פערבאנד אין פוילען. דאריבער דארפען די אלע, וועלכע ווילען אריינטראגען ביטעס מעלדען זיך אין פעראיין אמשפעטסטענס דעם 27 ד. מ.

וואס איז פאלקס-אינדוסטריע און וואס הייסט כאלופניק?

דאס האנדעלס- און אינדוסטריע-מיניסטעריום האט אויסגעארבייט א פראיעקט לויט וועלכען: דעם אינדוסטריע-געזעץ פאלען נישט אונטער

1) פאלקס-אינדוסטריע, וועלכע בעשטעהט אויפ'ן אויסארבייטען דורך אייגוואוינער פון דארף חפצים פון אייגענע אדער געקויפטע רויה-מאטעריאלען אין אייגענע ווארשטאטען, אליין אדער מיט דער הילף פון משפחה-מענשען.

2) הויז-אינדוסטריע, וועלכע איז א זייטיגע לוין-בעשעפטיגונג, אויטגעפיהרט נעבען דער הויפט-בעשעפטיגונג דורך איין פערזאן.

3) כאלופניק: ארבייט פון פערזאנען, וואס ארבייטען אויס, איבערארבייטען אדער פארטיגען אויס חפצים בעשטעלט פון סוחרים, פאבריקאנטען, פערמיטלער א. א. וו., אויב די ארבייט איז אויס-געפיהרט אין דער אייגענער וואוינונג (פון כאלופ-ניק) און אונטערליגט נישט דער ליטונג און אויפ-זיכט פון סוחר אדער פאבריקאנט.

באנעס פון אינוועסטיציע-פאנד

ווענדונג פון דער לאדזער האנדעלס- און אינדוסטריע-קאמער

די לאדזער האנדעלס- און אינדוסטריע-קאמער האט זיך געווענדעט צו אלע לאדזער פעראיינען וועגן אונטערשטיצען דאס פערשפרייטען באנעס פון אינוועסטיציע-פאנד. צו דעם צוועק האט דער צענ-טראלער קליינהענדלער - פעראיין, פאמארסקא 15, פונאנדערגעשיקט צו אלע איהרע מיטגלידער ספע-ציעלע אויפשריפטען, וועלכע ווערען אויסגעלייגט אין די שוי-פענסטער: „מיר נעהמען אן באנעס פון אינוועסטיציע-פאנד". צוזאמען מיט די אויפשריפטען איז בייגעלייגט א בריף אין וועלכען ס'ווערט גע-זאגט:

בכדי צו בעקעמפען דעם שווערען קריזיס איז געגרינדעט געווארען דער אינוועסטיציע-פאנד, וועלכער האט ארויסגעלאזט באנעס צו 25 זלאטעס וועלכע זענען פערזיכערט אין 100 פראצענט מיטן מלוכה'שען פערמעגען, ווערען אין יעדען מאמענט איינגעלויזט דורך אלע קאסעס פון שטייער-אמטען אויף מזומן און יעדע וואך ווערט א טייל אנולירט דורך א לאטעריע. פאר'ן אויסגעלאסוועטען באן בעקומט מען 100 זלאטעס אנשטאט 25.

דעלעגאציע פון בזשעזשינער שניידער אין דער האנד-ווערקער-קאמער

אין דער לאדזער האנדווערקער-קאמער איז געקומען א דעלעגאציע פון די בזשעזשינער שניי-דער און בעקער. די דעלעגאטען האבען בעריהרט פערשידענע שטייער-פראגען, בעטענדיג דאס פרע-זידיום פון דער האנדווערקער-קאמער צו אינטער-ווענירען פאר זיי ביים אויסמעסטען דעם אומזאץ-שטייער.

עלעקטראטעכניקער זאלען פער-רעכענט ווערען אלס האנד-ווערקער

די לאדזער האנדווערקער-קאמער האט בעקומען פון דעם האנדעלס- און אינדוסטריע-מיניס-טעריום א צירקולאר וועגען ארויסזאגען די מיינונג פון דער לאדזער קאמער וועגען דערגענצען די רשימות פון די מלאכות דורך פעראייניגען צום האנדווערק דאס עלעקטראטעכנישע פאך.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, וועט אין די נע-הענטסטע טעג פארקומען אין דער האנדווערקער-קאמער א בעראטונג וועגען צוגעשיקטען צירקולאר.

לעצטע פלענאר-זיצונג פון דער לאדזער האנדווערקער - קאמער

זונטאג, דעם 17 וועט אין לאקאל פון דער האנדווערקער-קאמער עוואנגעליצקא 17, פאר-קומען א פלענאר-זיצונג פון דער האנדווערקער-קאמער אין לאדז. דאס וועט זיין די לעצטע פלענאר-זיצונג פון דער האנדווערקער-קאמער פאר די וואהלען, וועלכע וועלען ענטשיידען ווערען דעם 8 יולי. די טאג-ארדנונג פון דער זונטאג'די-גער פלענאר-זיצונג איז פאלגענדע: אדורכלעזען און אנגעהמען דעם פראטאקאל פון דער פריהער-דיגער זיצונג, בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער האנדווערקער-קאמער פון 26 נאוועמבער 1933, פעסטשטעלען דעם צוזאמענשטעלען פון די קוואַ-ליפיקאציע-קאמיסיעס און פרייע פארשלאגען.

וויפיל האנדווערקער-ווארשטא-טען זענען פערהאן אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע

די האנדווערקער-קאמער האט לעצטענס אויסגעארבייט א גענויע סטאטיסטיק וועגען דער צאהל האנדווערקער אין דעם קרייז, וועלכער ווערט ארומגענומען דורך דער לאדזער האנדווערקער-קאמער.

לויט דער דאזיגער סטאטיסטיק זענען אויפן געביט פון דער לאדזער האנדווערקער-קאמער רע-גיסטרירט 34074 זעלבסטשטענדיגע ווארשטאטען: - בוי-גרופע – 2399 ווארשטאטען, האלץ-גרופע – 4179 ווארשטאטען, טעקסטיל-גרופע – 7933 ווארשטאטען, מעטאל-גרופע 4363 ווארשטאטען, ערנעהרונגס-גרופע – 6758 ווארשטאטען, לעדער-גרופע 6642 ווארשטאטען אין גרופען פון פער-זענליכער בעדינונג 1800 ווארשטאטען.

די גרעסטע פאכען זענען שניידער, שוסטער, קצבים, טישלער, בעקער, קאוואלעס און פריזירער.

די צאהל טשעלאדניקעס בעטרעפט 9653, די צאהל לערן-יונגלעך בעטרעפען 10,000.

האנדווערקער פראטעסטירען געגען די עליה-בעגרענצונגען קיין ארץ-ישראל

אין סעקרעטאריאט פון די יודישע צענטראלע און האנדווערקער-ארגאניזאציעס אין ווארשא, נא-וואליפקא 7, איז שבת פארגעקומען א גרויסע פראטעסט-פערזאמלונג געגען די עליה-בעגרענצונ-גען קיין ארץ-ישראל. ס'האבען צווישען אנדערע גערעדט אינזשעניער טשערניאקאוו און דער ווי-צע-פארזיצער פון לאדזער צענטראלען האנדווער-קער פערבאנד ב. פרוינד. נאכדעם איז אנגענומען געווארען א'ענטשפרעכענדע רעזאלוציע, וועלכע איז איבערגעשיקט געווארען טעלעגראפיש צו דער ארץ-ישראל-רעגירונג און צו דער ענגלישער רע-גירונג.

יודען געדענקט!

היטלערישע באנדעס פייניגען אייערע ברידער אין דייטשלאנד

אייער גצווצהר געגען זיי איז באיקאט אויף סחורות פון דייטשלאנד!

די פראגע פון לערן-יונגלעך אין דער יודישער מלאכה

(— 2. *)

דער לאנג-דויערענדיגער ווירטשאפטליכער קרי-זיס האט געטראפען אלע צווייגען פון דער ווירט-שאפט אין פוילען. פאטאל האט ער אבער געווירקט אויף דער קליינער אינדוסטריע, בעזונדערס אויפ'ן קליינעם האנדווערק, וועלכעס געפינט זיך אין א סך אן ערגערער לאגע, ווי אלע אנדערע ווירטשאפט-ליכע גרופעס. אין דער אינדוסטריע און האנדעל פיהרט דער קריזיס אין אלגעמיין אדורך (ווען מען נעמט אפילו נישט אין בעטראכט די ווירקונגען פון קארטעלירען זיך) א נאטירליכע סעלעקציע פון די אונטערנעהמונגען און עס בלייבען עקזיסטירען נאך די אמבעסטען ארגאניזירטע אונטערנעהמונגען און די אונטערנעהמונגען, וועלכע זענען אמבעסטען צו-בעפאסט צו די געענדערטע בעדינגונגען. דאס צו-פאסען זיך פון האנטווערק אין פוילען צו די קרי-זיס-בעדינגונגען קומט אבער פאר אויף גאר אן אנדערען אופן, נישט דורך א בעסערע ארגאניזאציע נישט דורכ'ן הויבען דעם טעכנישען ניווא פון ווארשטאט, נאר פערקעהרט. די האנדווערק-פראדוקציע אין פוילען באדירט העדהויפט אויף דער קאנסומציע פון איינערליכען מארק. וואס מעהר עס ווערט צוליבן קריזיס, צוליב דער פויפעריזאציע פון דער דארפי-שער בעפעלקערונג, דעם הויפט-אפנעמער פון די האנדווערק-אויסארבייטונגען, איינגעשרומפען דער אינערליכער מארק, אלץ מעהר זענען געצוואונגען די האנדווערקער פון די גרעסערע ווארשטאטען צו בעגרענצען דעם פערנעהם פון זייער פראדוקציע ביז צו א מינימום, זיי בעזייטיגען פון זייערע ווארשטאטען וואס מעהר און אפט אפילו אלע קוואליפי-צירטע דערוואקסענע לוין-ארבייטער. אין די רעדו-צירטע ווארשטאטען פיהרען זיי אלס קוואליפיצירטע האנדווערקער אליין אויס אלץ, אדער דעם רוב (דאס איז אפהענגיג פון פערנעהם פון רעדוצירטען ווארשטאט) קוואליפיצירטע ארבייטען און נעמען צו צו דער ארבייט פאר'ן מינימאלסטען לוין (אפט אפילו אהן לוין) יוגענטליכע ארבייטער, כלומרשט אלס „לערן-יונגלעך", אין דער אמתן בעקומען די דאזיגע לערן יונגלעך דא"ט נישט קיין שום פאך-אויסבילדונג, זיי ווערען נאר דורכ'ן מייסטער אויף אן אומבעשרייבליכען אופן עקספלואטירט ביי כל-ערליי הילפס- און נעבען-ארבייטען, וועלכע האבען אפט מיט'ן פאך קיין שום שייכות נישט.

וואס מעהר עס פערשארפט זיך דער קריזיס, אלץ מעהר קוואליפיצירטע דערוואקסענע לוין-אר-בייטער ווערען אויף אזא אופן ארויסגעווארפען אויף דער גאס, זיי ווערען ארבייטסלאז, כדי צו גע-פינען פאר זיך וואס פאר א נישט איז חיונה, גרינדען זיי (אויב זיי זענען נאר אימשטאנד) אן אייגענעם קארליקווארשטאט, וועלכען זיי פיהרען אדער מיט אייגענע כחות, אדער מיט דער הילף פון יוגענטליכע לערן-יונגלעך, וועלכע זיי נוצען אויס ביז צו דער העכסטער מדרגה.

דער גרעסטער טייל ארבייטסלאז געווארענע קוואליפיצירטע דערוואקסענע לוין-ארבייטער זענען אבער בשום אופן נישט אימשטאנד צו ווערען זעלבסטשטענדיגע האנדווערקער. זיי זענען די דאזי-גע געצוואונגען צו ווערען כאלופניקעס און צו אר-בייטען פאר סוחרים-פארלעגער. היות אין פוילען זענען נישט פערהאן קיין ספעציעלע תקנות, וועלכע זאלען רעגולירען די ארבייט-בעדינגונגען פון כא-לופניקעס, ווערען די כאלופניקעס אויפ'ן שרעק-ליכסטען אופן עקספלואטירט דורך די סוחרים. אי-בער די כאלופניקעס-ווארשטאטען איז דער קאנט-ראל זייער א שווערער, זיי טראגען נישט אין אזא מאס, ווי די זעלבסטשטענדיגע האנדווערקער, די שטייער-לאסטען, ווי אויך די לאסטען פון סאציא-לער פערזיכערונג און פון ארבייטער-שוץ. ווענדיג זיך ארויסהעלפען פון זייער גרויסער נויט, בעשעפטיגען די כאלופניקעס יוגענטליכע (אפט נישט ארגאניזירטע) בישט - קוואליפיצירטע אר-בייטער פאר הונגער-לוינען. נאר א דאנק דעם זע-בען זיי אימשטאנד ווי עס איז זיך איינצוהאלטען אויף דער אויבערפלאך פון ווירטשאפטליכען לעבען, צו ווענטירען, צו ארבייטען פאר'ן סוחר, פאר'ן פארלעגער צו א סך נידריגערע פרייזען, ווי די זעלבשטענדיגע האנדווערקער. אלס קאנסעקווענץ דערפון האבען מיר אין פוילען די מערקווירדיגע דערשיינונג, וואס נישט געקוקט אויפ'ן ווירטשאפט-ליכען קריזיס און אויפ'ן בעגרענצען דעם פארנעהם פון דער פראדוקציע, וואקסט דאך פון יאהר צו יאהר די צאהל האנדווערקער-ווארשטאטען. פון דער צווייטער זייט האלט דער פראצענט בעשעפטיגטע דארט יוגענטליכע איז זייער וואקסען. אין נומער 13 פון „פאלסקא גאספ." פאר'ן יאהר 1934 ווערט גע-בראכט א סטאטיסטיק פון דער צאהל האנדווערקער-ווארשטאטען אין גאנץ פוילען, וועלכע זענען פער-רעגיסטרירט געווארען אין די האנדווערקער-קאמע-רען; די דאזיגע סטאטיסטיק בעווייזט, אז דער וואוקס פון דער צאהל ווארשטאטען קומט פאר א סך גיכער ווי דער צוואוקס פון דער בעפעלקערונג, עס פערקלענערט זיך דעריבער כסדר די צאל איינ-וואוינער, וועלכע עס פאלט אויס אויף איין ווארשטאט, דאס בעווייזט אונז פאלגענדע טאבעלע:

וואיעוואדזטווס	צאהל איינוואוינער אויף 1 ווארשטאט 1930	1931	1932
אין פוילען אין אלגעמיין	126	113	102
מערב-וואיעוו.	119	112	98
דרום "	190	182	157
צענטראלע "	90	87	79
מזרח "	129	138	122

אבער נישט געקוקט אויף דעם דאזיגען שטאר-קען וואקסען פון דער צאהל האנדווערקער-ווארשטא-טען. האט זיך די פראדוקציע בישט נאר נישט פערגרעסערט, נאר פערקעהרט, זי איז געפאלען מעהר, ווי אויף א העלפט. עס איז נאר פארגעקו-מען א גרויסע צעברעקלונג פון די ווארשטאטען.

דער צעברעקלונגס-פראצעס פון האנדווערק און דאס פערשפרייטען זיך פון כאליפניצטווא איז א-בער, ווי מיר האבען געזעהן, ענג פערבונדען מיטן פערגרעסערען זיך פון פראצענטועלען אנטייל פון נישט-קוואליפיצירטע יוגענטליכע ארבייטער אין האנדווערק.

די דאזיגע אלע דערשיינונגען טרעטען בעזונ-דערס בולט ארויס אין יודישען האנדווערק. אויב מען זאל נעמען אין בעטראכט, אז דער רוב מנין ובנין יודישע ארבייטער אין פוילען זענען בעשעפ-טיגט אין קליינע האנדווערקער-ווארשטאטען, ווערט פארשטענדליך, ווי שארף עס שטייט די פראגע וועגן אנטייל און צופלוס פון יוגענטליכע ארבייטער אין פראדוציר-פראצעס און יודישען ארבייטער-לעבען.

א בעזונדערס כאראקטעריסטיש און קלער-דיג בילד איז דער דאזיגער היגזיכט בעקומען מיר, ווען מיר בעטראכטען דעם פראצענטועלען אנטייל פון יודישע יוגענטליכע ארבייטער אין דער באקלייד אינדוסטריע, אין א צווייג, וואס געפינט זיך אין פוילען דאס רוב אין יודישע הענד. אין ווארשע, למשל, האט, לויט די אויסרעכנונגען פון י. לעש-טשינסקי, די באקלייד-אינדוסטריע אין יאהר 1926 בעטראפען בערך 50 ביז 55 פראצענט פון דער גאנ-צער יודישער מלאכה אין ווארשע.

די פארשונגען, וועלכע זענען אדורכגעפיהרט געווארען סוף 1931 אין דער באקלייד-אינדוסטריע אין א גאנצער רייה פונקטען פון פוילען דורך דער צענטראלע פון פראפ. פעראיין פון דער באקלייד-אינדוסטריע אין פוילען, בעווייזען, אז דער פראצענ-טועלער אנטייל פון יוגענטליכע אין דער באקלייד-אינדוסטריע וואקסט פון יאהר צו יאהר אלץ מעהר. די דאזיגע טענדענץ איז בעזונדערס שטארק אין דער פראווינץ. עס זענען פעררעגיסטרירט געווארען פאלען, צ. ב. אין לובלין, וואו אין מענער-מאגאזין-פאך האבען די יוגענטליכע אויסגעמאכט איבער 50 פראצענט פון אלע בעשעפטיגטע ארבייטער. עס מוז דערביי אונטערגעשטראכען ווערען, אז נאך הארט פאר'ן יאהר 1931 אין דער אנטייל פון יוגענטליכע איז דעם דאזיגען פאך געווען א מינימאלער.

די דאזיגע טאבעלע בעווייזט, אז דער פראצענ-טועלער אנטייל פון יוגענטליכע אין איינעם פון די פערשפרייטעסטע פאכען פון באקלייד-אינדוסטריע, פון דאמען-מאגאזין-פאך, איז א גאנץ בעדייטענדי-גער. אין די אויסגעפארשטע אין אלגעמיין 289 ווארשטאטען זענען געווען בעשעפטיגט אויף 1470 דערוואקסענע ארבייטער 418 יוגענטליכע, ד. ה. אין דורכשניט איבער 22 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל בעשעפטיגטע ארבייטער. דער פראצענט יו-גענטליכע איז דער גרעסטער אין די קליינע ווארשטא-טען (אין ווארשטאטען, וועלכע בעשעפטיגען ביז 5 ארבייטער). אין די דאזיגע ווארשטאטען דערגרייכט דער אנטייל פון יוגענטליכע אין ווארשא ביז 37 פראצענט, אין טארנאוו — 41 פראצ., אין לובלין — 47 פראצ., אין וולאצלאוועק — 20 פראצ., אין ראוונע — 28 פראצ.. פון דער אלגעמיינער צאהל בע-שעפטיגטע ארבייטער. וואס גרעסער עס איז דער ווארשטאט, אלץ קלענער ווערט דער פראצענטו-עלער אנטייל פון די יוגענטליכע ארבייטער. אין די גרויסע ווארשטאטען מיט איבער 20 ארבייטער ווערט דער פראצענט יוגענטליכע א מינימאלער. די סבה, פארוואס אין די גרויסע ווארשטאטען אין דער פראצענט יוגענטליכע ארבייטער אזא קליינער, האבען מיר שוין אויפגעקלערט אין אנהויב פון אונ-זער ארטיקעל. (ווייטער קומט)

*) זעה „נייער פאלקסבלאט" נומער 130.